

De unges oplevelser og stemme i et højhastighedssamfund

En kvalitativ undersøgelse af de unge i accelerationssamfundet og deres habitus

Kandidatafhandling – 4. semester

Kandidat i Socialt Arbejde, AAU i København - 2024

Vejleder: Mustafa Kemal Topal

Udarbejdet af: Ahmad Shaber Habibi, Studie nr: 20220504

Anslag: 136.914

STORT TAK

Først og fremmest vil jeg udtrykke min dybfølte taknemmelighed over for de modige og åbne informanter. Uden jer ville dette speciale ikke have været muligt.

Dernæst vil jeg gerne anerkende mit netværk for deres hjælp med at skabe kontakten til informanterne.

En stor tak til min søster for hendes omhyggelige korrekturlæsning og til min familie for deres vedvarende støtte gennem hele denne proces.

Afslutningsvis vil jeg gerne udtrykke min dybe taknemmelighed over for Mustafa Topal for hans værdifulde og lærerige vejledning

Abstract

Recent research and studies indicate a growing sense of dissatisfaction among children and young adults, including those in primary and secondary education. This trend seems to parallel the rise of a competitive state and a performance-oriented society, suggesting a possible link between these phenomena. The aim of this master's thesis is to explore the factors that influence well-being and dissatisfaction among young people in primary school. By focusing on the elements that affect the well-being and dissatisfaction of students, this study aims to achieve a dual purpose: to understand the experiences of young individuals and to provide deeper insight into the challenges they face. This investigation adopts a critical hermeneutic approach, with the ideal of resonance serving as the normative framework. While much of the existing research on increasing dissatisfaction, particularly among young people in Denmark, relies on quantitative data, this study's empirical foundation consists of 4 semi-structured qualitative interviews with primary school students. The analysis will primarily be based on these collected empirical data but will also incorporate other relevant existing empirical findings. The analysis is divided into two main sections. The first section examines social acceleration and its impact on young people's well-being, as well as their experiences of resonance within the school environment. The second section focuses on the students' forms of capital and habitus, and how these factors influence their well-being. The findings reveal that young people face various challenges stemming from the effects of social acceleration on their time management, leading to feelings of pressure. The students' forms of capital and habitus appear to be intricately linked to their experiences of resonance in school, as well as their ability to navigate and engage with the broader educational framework and learning environment.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	2
Kapitel 1 - Indledning.....	5
1.1. Problemfelt	5
1.2. Problemformulering:	8
1.3. Samfundets udvikling.....	8
1.4. Politisk tiltag på området.....	10
1.5. Habitus og omgangskredsen.....	12
1.6. Positioneringen af specialet.....	13
1.7. Relevans for det sociale arbejdes område.....	14
Kapitel 2- Teoretisk ramme.....	15
2.1 Hartmut Rosas teori om unge i klemme i højhastighedssamfundet.....	15
2.1.1. Den teknologiske acceleration.....	15
2.1.2. Acceleration af sociale forandringer.....	16
2.1.3. Acceleration af livstempoet	17
2.1.4. Den sociale motor: konkurrence.....	18
2.1.5. Den kulturelle motor: løftet om evighed	19
2.2. Resonans og fremmedgørelse.....	19
2.2.1. Forståelse af det gode liv for unge:	20
2.3. Kapitalformer og habitus	21
Kapitel 3 - Metode.....	23
3.1. Videnskabsteoretisk afsæt:	23
3.2. Metodologi og forskningsdesign	24
3.3. Kvalitativ forskningsmetode.....	24
3.5. Netværk	26
3.5.1. Præsensation af informanter:	27
3.7 Interviewmetode:	28
3.8. Databearbejdning af interviews:	28
3.8.1. Kodning:	29
3. 9. Ethiske overvejelser:	29
Kapitel 4 – Analyse.....	31
4.1. Analyse del 1 - Rosas Teori om social acceleration.....	31
4.1.2. De unges oplevelse af social acceleration på skolen	31
4.1.3. Hvordan teknologien påvirker hverdagen?	35

4.1.4. Sociale forandringer og vigtige valg efter 9. Klasse	38
4.1.5. Håndtering af presset	41
4.1.6. Fremmedgørelse i den sociale acceleration	44
4.2. De unges oplevelse af resonans:	47
4.2.1. Hvad motiverer og engagerer eleverne?	47
4.3. Analysedel 2 - Habitus & Kapitalformernes betydning for de unge	51
4.3.1 Indflydelsen af kulturel og social Kapital	52
4.3.2. Unges økonomiske kapital i hverdagen	56
Kapital 5 - Konklusion.....	59
Litteratur:	60

Kapitel 1- Indledning

1.1.Problemfelt

Dette kandidatspeciale fokuserer på den voksende tendens af mental og social mistrivsel blandt danske unge, en udfordring der synes at blive forstærket af samtidens dominerende kultur af konkurrence, perfektionisme, og præstationskrav, som specielt har taget form inden for de seneste 10 år i Danmark. Specialet undersøger indflydelsen af disse samfundsmæssige forandringer på de unges velbefindende og søger at forstå, i hvilket omfang disse dynamikker bidrager til en forøget følelse af mistrivsel blandt de unge.

I de seneste årtier har Danmark været vidne til en bekymrende tendens: en stigende andel af børn og unge rapporterer om oplevelser af mistrivsel. Forskellige undersøgelser, herunder dem foretaget af Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF, 2023) ”*Ungeanalysen*” & Sundhedsstyrelsens rapport i 2021, ”*Danskernes Sundhed*” Samt Børne- og Ungdoms Pædagogernes Landsforbund (BUP, 2022).) ”*Stigende mistrivsel blandt unge*” som konsekvent har påpeget en eskalerende mistrivselsrate blandt denne befolkningsgruppe.

DUF's rapport ” *Stigende mistrivsel blandt unge* ” fra 2023 giver indsigt i de unges perspektiver, idet den fremhæver et ungdomsliv præget af hastighed og en omfattende mængde af forventninger fra samfundet mm. Unge udtrykker en følelse af nødvendigheden af at opnå en lang række mål i en verden, hvor tiden synes at accelerere hurtigere end de til tider kan følge med. Denne oplevelse af konstant at skulle indfri diverse forventninger. Hvad enten det drejer sig om akademiske præstationer, sociale medier eller sociale relationer som bidrager til en følelse af utilstrækkelighed og en evig jagt på mere: højere karakterer, øget fysisk aktivitet, flere sociale bekræftelser. Ifølge undersøgelsen rapporterer 59% af de unge, at deres selvværd i høj grad afhænger af deres præstationer og opnaelser, hvilket vidner om et dybtgående pres for ikke blot at præstere, men at være fejlfri. Det fremgår, at dette pres ikke kun er akademisk orienteret, men også omfatter forventninger fra de sociale medier samt det sociale miljø og familien, hvilket skaber et komplekst net af krav, de unge føler, de må leve op til. En ung deltager i undersøgelsen udtrykker det som således: ”Hvis man ikke kan være perfekt, føles det som om, man ikke kan være noget som helst” (DUF, 2023, s. 5).

Trods den virtuelle forbindelse foretrækker langt størstedelen af unge (77%) at tilbringe tid sammen med venner i den fysiske verden frem for online, hvilket fremhæver betydningen af personlig interaktion og sociale relationer. Det er bemærkelsesværdigt, at mere end en tredjedel (37%) af unge

føler, at de altid skal være tilgængelige på deres telefoner og sociale medier. Denne følelse af konstant tilgængelighed kan resultere i, at vigtige og meningsfulde aktiviteter nedprioriteres til fordel for online interaktioner. Desuden oplever en betydelig del (36%) af unge, at andres liv virker bedre end deres eget, når de er på sociale medier, hvilket antyder en tendens til at sammenligne sig med andre og føle en form for utilstrækkelighed. Af særlig bekymring er det, at hver fjerde ung (25%) rapporterer, at deres følelse af at være 'god nok' påvirkes i negativ eller meget negativ grad, når de færdes på sociale medier. Disse procenttal illustrerer behovet for en kritisk refleksion over den rolle, sociale medier spiller i unges liv, og hvilke konsekvenser det kan have for deres mentale velbefindende. (DUF, 2023, s. 5).

En anden rapport fra Sundhedsstyrelsen "*Danskernes Sundhed*" har belyst en alarmerende trend i forringelsen af den mentale sundhedstilstand blandt danske borgere, især inden for gruppen af unge, over det sidste årti. Denne rapport dokumenterer en markant forværring, hvor antallet af individer, der angiver at have et lavt mentalt helbred, er steget fra 10% i 2010 til mere end 17% i 2021. Det er værd at bemærke, at denne negative udvikling er særligt udtalt blandt personer i aldersgruppen 15-24 år, hvilket tydeliggør, at unge står som den mest udsatte demografiske gruppe i denne sammenhæng. Yderligere belyses det, at 21,2% af mændene og hele 34,4% af kvinderne inden for denne aldersgruppe rapporterer om et lavt mentalt helbred. Disse tal indikerer en dybtgående og forværrende krise i mental sundhed blandt unge. De præsenterede statistikker, der illustrerer en nedgang i mental sundhed i forhold til tidligere analyser foretaget i 2013, 2017, 2021 og 2023, bør fungere som en opfordring til handling for politikere, sundhedsfaglige eksperter og praktikere inden for socialt arbejde (Sundhedsstyrelsen, 2021, s. 31).

Ydermere understøtter rapporten "*Stigende mistrivsel blandt unge*" udført af Børne- og Ungdoms Pædagogernes Landsforbund tesen om, at nutidens unge i Danmark oplever betydelige byrder i form af forventningspres. En akademiker med specialisering inden for fritidspædagogik har delt indsigter, der antyder, at denne negative tendens delvis kan være forankret i det omfattende præstationspres, der gennemsyrrer flere facetter af de unges liv. Dette pres er ikke begrænset til det akademiske felt men er også gældende i en bredere kontekst, hvor de unge løbende bliver evalueret og bedømt af skolen. Denne vedvarende evaluering, sammen med kravet om at præsentere sig selv fra en optimal vinkel, kan dybt påvirke unges selvopfattelse og potentielt forstærke følelser af utilstrækkelighed, hvilket kan bidrage til en stigning i antallet af mistrivselstilfælde (Hagemann, 2022).

Denne samlede evidens fra forskellige rapporter og undersøgelser fremhæver en alarmerende udvikling i forringelsen af den mentale sundhedstilstand blandt unge i Danmark. Særligt bekymrende er det, at en signifikant andel af de unge føler, at deres selvværd i høj grad afhænger af deres præstationer og opnåelser, hvilket skaber et fundament for et dybtgående pres ikke blot for at præstere, men for at være fejlfri. Den samlede dokumentation og de konsekvente fund fra DUF, BUP og Sundhedsstyrelsen tilbyder et værdifuldt udgangspunkt for en kritisk undersøgelse af de personlige faktorer, der bidrager til denne tendens.

På trods af at Danmark gentagne gange er blevet kåret som et af verdens lykkeligste lande, tyder den seneste forskning på, at en betydelig del af den unge befolkning kæmper med mental og social mistrivsel (Helliwell, Layard, Sachs, 2023). Ved at integrere de indsigter, der er opnået gennem de nævnte rapporter og gennem livsverdensinterviewene, sigter dette speciale mod at skabe en helhedsorienteret forståelse af problematikken, der kan bidrage til udviklingen af målrettede indsatser og løsninger til at adressere den mentale sundhedskrise blandt unge i Danmark.

Min intention er at dykke ned i de komplekse årsager bag den stigende mistrivsel og studiepres blandt unge, med det formål at udvikle forståelser og indsatser, der kan støtte op om forbedringen af deres mentale sundhed og trivsel. Gennem en integreret tilgang, der tager højde for de samlede indsigter fra disse rapporter, forventes der at kunne bidrage med nye perspektiver og løsninger, der kan adressere denne presserende samfundsmæssige udfordring.

Dette gøres ved at udføre et semistruktureret interviewmetode til empiriindsamling. Denne tilgang sigter mod at skabe et nuanceret indblik i de unges opfattelser af deres omgivelser samt de mesteringsstrategier, de anvender til at navigere i dem. Gennem en nøje udvalgt række spørgsmål blev der fokuseret på at spørge om de unges egne forventninger til deres præstationer i deres skolegang, eventuelle eksterne forventninger fra deres forældre samt deres oplevelse af stress. Disse spørgsmål blev designet til at afdække både den individuelle og den eksterne indflydelse på de unges trivsel. Resultaterne af disse interviews giver indsigt i, i hvilket omfang de unge selv er i stand til at påvirke deres trivsel og tilstedeværelse, samt hvordan eksterne faktorer også spiller en rolle. Det antages, at både individuelle faktorer og omgivelsernes indvirkning er afgørende for de unges studiemiljø og trivsel.

Denne tilgang vil blive styrket ved anvendelse af en teoretisk ramme, der fremhæver de komplekse forhold mellem unge, deres omgivelser og samfundet som helhed. I denne sammenhæng vil jeg

argumentere for brugen af to centrale teoretiske tilgange: Hartmut Rosas teori om accelerationssamfundet og Pierre Bourdieus kapital- og habitusbegreb.

Accelerationssamfundets teori, som præsenteret af Rosa, er særligt relevant i forhold til at analysere unges oplevelse af at være i folkeskolen i en tid præget af teknologisk fremskridt og øget tempo. Rosa argumenterer for, at samfundets hastighedsforøgelse har dybtgående konsekvenser for individets oplevelse af tid, konkurrence og præstation. Dette perspektiv vil give specialet en mulighed for at forstå, hvordan unge studerende navigerer i en verden præget af øget stress og forventninger til konstant præstation.

Pierre Bourdieus kapital- og habitusbegreb vil supplere denne analyse ved at belyse de socioøkonomiske og sociokulturelle faktorer, der præger unges trivsel. Ved at undersøge forskelle i økonomisk, kulturel og social kapital samt habitus mellem unge vil der kunne forstås, hvordan disse faktorer påvirker deres muligheder for at opnå resonans og trivsel i folkeskolen.

Baseret på den teoretiske ramme og ud fra den indsamlede empiri til analysen er jeg kommet frem til den følgende problemformulering

1.2. Problemformulering:

Hvordan påvirker et samfund med høj hastighed de unges trivsel i skolen, og hvordan spiller habitus ind på deres evne til at finde støtte og opnå resonans

I dette speciale er der til hensigt at undersøge de faktorer, der bidrager til mistrivsel i unge menneskers dagligdag samt de potentielle konsekvenser, dette pres kan have for dem. Der vil analyseres, hvordan forskellige former for pres påvirker de unges selvopfattelse og selvværd, samt hvordan habitus påvirker de unges tilværelse. Derudover vil der undersøges de udfordringer, de unge står over for i deres daglig dag og hvordan de håndterer disse udfordringer.

1.3. Samfundets udvikling

I det følgende vil jeg kontekstualisere min problemformulering inden for sociopolitiske rammer for at identificere, hvordan problemstillingen blev opfattet og forsøgt håndteret. Jeg vil først kigge på Ove Kaj Pedersens analyse af konkurrencestaten og dens indflydelse på præstationssamfundet.

Derefter vil jeg kigge regeringens politiske tiltag, som præsenteret i aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram, og reflektere over deres implikationer i forhold til mine undersøgelser. Dette fokus er essentielt for at kunne kaste lys over den tiltagende bekymring vedrørende unge menneskers trivsel i Danmark.

Ifølge professor og politolog Ove Kaj Pedersen, så fremhæver hans analyse et centralt element i nutidens samfundsstruktur, nemlig konkurrencestaten, der ifølge Pedersen har ført til et præstationssamfund (Pedersen, 2011, s. 12). Dette indebærer en betoning af individets deltagelse på arbejdsmarkedet som en afgørende faktor for inklusion i fællesskabet og opnåelse af personlig frihed gennem realisering af individuelle behov. Pedersen fremhæver desuden en dynamisk tilgang til samfundsudviklingen, hvor staten søger at skabe forandringer frem for stabilitet, hvilket afspejles i hyppige reformændringer (Pedersen, 2011, s. 12). Overgangen til den nye type stat ses som en medvirkende faktor til fremme af individualiseringen og konkurrencen mellem samfundets individer, hvilket angiveligt har ført til et nyt syn på mennesket og derved skabt nye krav til omstillingsparathed, hastighed og selvstændighed (Juul, 2017, s. 16).

Denne nye samfundsmodel anses for at være ansvarlig for frembringelsen af individer, der er optimeret til at maksimere nytten og konkurrere med hinanden, hvilket resulterer i en betoning af den unges forberedelse til at være arbejdsmarkedets aktør, i modsætning til at opdyrke en følelse af fællesskab (Pedersen, 2011, s. 170). Det er væsentligt at bemærke, hvordan denne skiftende samfundsmodel forventes at forme individernes selvopfattelse og deres rolle i samfundet. Den påpegede fokus på at skabe individer, der er tilpasningsdygtige og konkurrencedygtige på arbejdsmarkedet, indikerer en betydelig ændring i samfundets prioriteter og værdier, hvor den traditionelle opfattelse af fællesskabets betydning gradvist erstattes af en mere individualiseret tilgang til succes og samfundsmæssig værdi.

Den omfattende forandring i uddannelsessystemet siden 1970'erne har medført en øget fokus på tests i skolerne, kortere uddannelsesforløb og flytning af læringsmål til lavere klassetrin, hvilket tyder på en tendens mod at optimere de unges tid under uddannelse (Görlich, 2022, s. 178). Dette rejser spørgsmålet om, hvem denne udvikling egentlig gavner, og hvem den muligvis skader. Ideen om at leve op til sit fulde potentiale kan under passende omstændigheder være en positiv drivkraft. Dog kan den som en dominerende og uklar retningslinje potentielt føre til en række uforudsete konsekvenser, der både kan have betydelige omkostninger for individet og samfundet, hvis ikke den håndteres korrekt.

Denne udvikling tog for alvor fart som følge af danskernes mindre imponerende præstationer i PISA-testene sammenlignet med andre lande. Resultatet var en øget praksis med regelmæssige tests allerede fra de tidlige skoleår for at vurdere elevernes evner. Denne tilgang kan nærmest direkte spores til regeringsgrundlaget fra 2016, hvor fokus blev lagt på at knytte fællesskabet til uddannelses- og beskæftigelsesområdet. Ligeledes afspejles det øgede individuelle fokus i både regeringsgrundlaget fra 2016 og 2022, hvor der især i 2022 lægges vægt på individets mulighed for selvrealisering. (Pedersen, 2011, 171).

1.4. Politisk tiltag på området

1.4.1 Præsentation af regeringens tiltag

Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne, og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti. Har med folkeskolens kvalitetsprogram, lanceret en omfattende ”*Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram*” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024) med netop henblik på at forbedre skolegangen for de unge i folkeskolen. Baggrunden herfor er de stigende bekymringer over unges trivsel, der ses forringet i statistikker og tal. Den danske ungdom står over for udfordringer med mental og social mistrivsel, hvilket afspejles i en række indikatorer såsom stigende fravær, lavere trivselsmålinger og en tiltagende tendens til stress og angst. Regeringen har med aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram - frihed og fordybelse - forsøgt at adressere nogle af de centrale faktorer, der antages at bidrage til unges mistrivsel.

Blandt disse initiativer er en betydelig investering i fysiske rammer og materialer, herunder faglokaler og bøger, for at skabe et undervisningsmiljø, der fremmer fordybelse og leg samt reducerer skærmbrug. Denne investering skal ses i lyset af en erkendelse af, at skærmbaseret undervisning kan have negative konsekvenser for unges trivsel og læring. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024) Aftalen om folkeskolens kvalitetsprogram introducerer en række nøglepunkter, der sigter mod at frisætte folkeskolen fra central styring og give mere autonomi til lokale beslutningstagere. Dette inkluderer ændringer i skoledagen, reduktion af prøver, mindre bindende mål i læreplanerne og øget fokus på praktisk undervisning og valgfag. Disse ændringer sigter mod at skabe et mere fleksibelt undervisningsmiljø, der bedre imødekommer individuelle behov og interesser hos eleverne. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024)

Den seneste reform i folkeskolen, præget af en række markante initiativer, er et direkte respons på en stigende bekymring for de unges trivsel og det eskalerende studiepres. Rapporter har understreget en foruroligende tendens, hvor unges mentale og følelsesmæssige velbefindende er i tilbagegang. Derfor er disse initiativer blevet iværksat med det formål at adressere disse udfordringer og forbedre de unges skolegang og livskvalitet.

Investeringer i faglokaler er en central del af denne initiativpakke. Denne investering på 2,6 milliarder kroner sigter mod at skabe optimale fysiske rammer, der understøtter en varieret undervisning og fremmer leg og bevægelse. Et velfungerende og stimulerende læringsmiljø er afgørende for at skabe en positiv skoleoplevelse og styrke de unges engagement i læring. Den betydelige økonomiske tildeling på 540 millioner kroner til skolebøger er en anden vigtig intervention. Formålet er at mindske afhængigheden af skærme i undervisningen og genoplive læselysten blandt de unge. Denne investering ikke blot forbedrer adgangen til relevant læsestof, men også tilskynder til en mere varieret læringsoplevelse.

Forandringer i skoleskemaet, reduktion af bindende mål i læreplanerne og indførelsen af praktiske undervisningsformer som juniormesterlære er alle tiltag, der sigter mod at reducere det stigende studiepres og give de unge mere valgfrihed og fleksibilitet i deres skolegang.

Obligatorisk erhvervspraktik og integrationen af teknologiforståelse i undervisningen er ligeledes initiativer, der søger at ruste de unge bedre til fremtiden og give dem et bredere perspektiv på deres muligheder efter folkeskolen.

1.4.2. Refleksioner over regeringens tiltag

Egne refleksioner:

Den seneste "Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram" fremstår som et ambitiøst forsøg på at adressere nogle af de mest akutte udfordringer inden for dansk uddannelse, især med fokus på elevernes mentale sundhed og trivsel. Initiativerne, der omfatter betydelige investeringer i fysiske læringsmiljøer og en strategisk reduktion af skærm-baseret undervisning, signalerer en klar intention om at fremme en mere balanceret og indholdsrig skoledag. Denne omfattende reform kræver imidlertid en grundig overvejelse af de potentielle langsigtede konsekvenser, både positive og negative, for uddannelseskvaliteten og elevens trivsel.

Den fremlagte "Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram" markerer et betydeligt skridt mod en mere trivselsfokuseret uddannelsesmodel. Det er en model, der anerkender behovet for at tilpasse læringsmiljøer og undervisningsmetoder til nutidens udfordringer. Succesen af denne reform vil dog

i høj grad afhænge af dens implementering og evnen til at foretage løbende justeringer baseret på systematisk indsamlet feedback. Dermed kan Danmark sikre, at denne ambitiøse reform ikke blot forbliver gode intentioner, men transformeres til varige forbedringer i uddannelseskvaliteten og elevernes livskvalitet.

1.5. Habitus og omgangskredsen

De muligheder, som unge har for at deltage i sociale fællesskaber, deres kompetencer inden for disse fællesskaber og deres forståelse af skolelivet kan alle have en betydelig indvirkning på deres akademiske præstationer og trivsel. Disse faktorer er afgørende og bør derfor grundigt overvejes.

Ifølge Bourdieus teori om habitus og kapitalformer kan unges tilgang til at søge støtte og håndtere trivselsrelaterede udfordringer i deres dagligdag give et indblik i deres sociale baggrund og ressourceanvendelse. (Bourdieu, 1986) Ifølge rapporten fra Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF, 2023) Når 51% af de unge vælger at søge hjælp i deres nærmiljø, kan dette afspejle en tendens hos dem, der er vant til at trække på deres sociale kapital for at løse problemer. På samme måde kan de 39% af de unge, der foretrækker at søge svar inden for sig selv, antyde en internalisering af strategier og ressourcer baseret på deres habitus og personlige erfaringer. De 12% af de unge, der bruger sociale aktiviteter til at overvinde deres udfordringer, kan indikere en kombination af både social og kulturel kapital, hvor de trækker på deres sociale netværk og kulturelle ressourcer for at finde løsninger. Endelig kan de 3% af de unge, der undlader at søge hjælp hos andre, pege på en mangel på adgang til eller anvendelse af sociale og kulturelle ressourcer i håndteringen af deres trivselsproblemer. Disse forskellige tilgange afspejler det komplekse samspil mellem habitus og kapitalformer i unges håndtering af trivselsrelaterede udfordringer, hvilket kan være et vigtigt fokusområde inden for sociale og pædagogiske interventioner

De kapitalformer, der er med til at forme de unges socioøkonomiske baggrund, herunder deres forældres uddannelse og økonomiske situation, kan spille en væsentlig rolle i forhold til de unges risiko for frafald senere hen i deres uddannelsesforløb (EVA, 2019, s. 6). Det er derfor relevant at undersøge, hvordan disse kapitalformer, via habitus, kan påvirke de unges trivsel og succes i uddannelsessystemet.

Det handler i bund og grund om, hvordan den unge bliver påvirket af det miljø, de vokser op i. Hvis de kommer fra hjem, hvor man læser og snakker om vigtige ting som nyheder eller faglitteratur, så styrker det deres viden og forbereder dem bedre til skolen. Det er også vigtigt, at der er nogen

omkring den unge, som støtter dem og har forventninger til deres præstationer i skolen. Alt dette kan gøre en stor forskel for den unges skolegang og deres fremtidige succes.

1.6. Positioneringen af specialet

Dette speciale er positioneret inden for en kontekst, der undersøger den voksende tendens af mental og social mistrivsel blandt danske unge. Det anerkender samtidens dominerende kultur af konkurrence, perfektionisme og præstationskrav som centrale faktorer, der antages at bidrage til denne udfordring. Specialet søger at forstå de komplekse dynamikker bag denne tendens og undersøger indflydelsen af samfundsmæssige forandringer på de unges velbefindende.

Gennem en omfattende gennemgang af rapporter og undersøgelser fra organisationer som Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), Sundhedsstyrelsen og Børne- og Ungdoms Pædagogernes Landsforbund (BUP) dokumenteres en eskalerende mistrivselsrate blandt unge. Disse rapporter fremhæver en ungdomskultur præget af hastighed, konkurrence og omfattende forventninger fra samfundet. Specialet anerkender betydningen af personlig interaktion og sociale relationer for unges trivsel, som kan påvirke unges liv og selvværd negativt.

Politisk set beskæftiger specialet sig med initiativer fra regeringen, der sigter mod at adressere unges trivselsproblemer, herunder investeringer i folkeskolen og reduktion af studiepres gennem ændringer i skoleskemaet og læreplanerne. Disse politiske tiltag anerkender behovet for en trivselsfokuseret tilgang til uddannelse og samfund.

Specialet positionerer sig også inden for en bredere analyse af samfundets udvikling, der fremhæver konkurrencestatens betydning og dens indflydelse på individets selvopfattelse og samfundets værdier. Det identificerer en tendens mod øget testning og præstationsorientering i uddannelsessystemet som en reaktion på internationale sammenligninger og en stigende vægt på individets selvrealisering.

Samlet set positionerer dette speciale sig som en kritisk analyse af de komplekse faktorer, der bidrager til unges mistrivsel i Danmark, med fokus på at identificere årsager og udvikle løsninger gennem en integreret tilgang, der inddrager både forskning, politiske tiltag og samfundsudviklingens dynamikker.

1.7. Relevans for det sociale arbejdes område

Skolelivet spiller en afgørende rolle i det sociale arbejdes felt af flere årsager, hvilket understøttes af forskning, herunder Ehrenbergs arbejde. Ehrenberg påpeger, at depression ofte er knyttet til en række sociale udfordringer som fattigdom, social udsathed og marginalisering (Ehrenberg, 2010, s. 300). Disse udfordringer kan have dybtgående konsekvenser for skoleelever, der kæmper med trivsel. For det første er skolen et af de primære miljøer, hvor børn og unge tilbringer en stor del af deres tid og udvikler sig både socialt og intellektuelt. Derfor har trivsel og mistrivsel i skolen direkte indflydelse på deres livskvalitet og fremtidige muligheder.

Det sociale arbejde fokuserer på at støtte og forbedre livskvaliteten for sårbare og marginaliserede grupper, herunder børn og unge. Når skoleelever oplever mistrivsel, kan det føre til en række sociale problemer, som det sociale arbejde er nødt til at adressere. Disse problemer kan omfatte alt fra mistrivsel og mental sundhed til frafald fra skolen og risiko for marginalisering.

Derudover kan skolens rolle som en social ligestiller ikke overses. Skolen er et sted, hvor børn og unge fra forskellige baggrunde mødes, og det er her, de første sociale interaktioner og relationer dannes. Derfor er det afgørende, at skolen er et inkluderende og understøttende miljø, der fremmer trivsel og respekt for mangfoldighed.

Endelig har skolen også en betydelig indflydelse på samfundet som helhed. Et uddannelsessystem, der ikke formår at støtte alle elever til succes, kan bidrage til en række samfundsproblemer, herunder øget ulighed, arbejdsløshed og kriminalitet. Derfor er det sociale arbejdes rolle i at støtte skoleelevernes trivsel og succes ikke kun vigtig for den enkelte elev, men også for samfundet som helhed.

I lyset af disse faktorer er det tydeligt, hvorfor skolelivet er af stor relevans for det sociale arbejdes felt. Ved at fokusere på at forbedre trivslen og succesen for skoleelever kan det sociale arbejde bidrage til at skabe et mere retfærdigt, inkluderende og bæredygtigt samfund for alle.

Kapitel 2- Teoretisk ramme

2.1 Hartmut Rosas teori om unge i klemme i højhastighedssamfundet

I dette afsnit undersøges de dynamikker, der kendetegner hastighedsforøgelsen i det moderne samfund, baseret på Hartmut Rosas kritiske teori om sociale acceleration. Rosa, en anerkendt skikkelse inden for kritisk teori, har omhyggeligt kategoriseret accelerationens manifestationer i tre hovedområder: *teknologisk acceleration*, *acceleration af sociale forandringer* og *acceleration af livstempoet* (Rosa, 2014, s. 21).

Desuden fremhæver Rosa to primære drivkræfter bag denne accelerationsproces: konkurrence, som han beskriver som "*den sociale motor*" (Rosa, 2014, s. 33), og et kulturelt løfte om kontinuerlig forbedring og udvikling, betegnet som "*den kulturelle motor*" (Rosa, 2014, s. 36).

I projektet anvendes Rosas teori til at udforske og forstå de specifikke faktorer, der bidrager til mistrivsel blandt unge i 9. klasse, og hvilke potentielle konsekvenser dette accelererende samfundsmiljø kan have på deres mentale og følelsesmæssige velvære. Analysen vil fokusere på, hvordan det konstant stigende tempo i samfundet og de forventninger, som følger med denne acceleration, påvirker elevernes både i skole- og privatlivet.

Ifølge Rosa er det en æra, hvor dagene synes at rumme mere aktivitet end nogensinde før, idet flere opgaver og forpligtelser skal klemmes ind i de eksisterende 24 timer. Rosa beskriver dette fænomen som et *accelerationsregime*, som han mener udviser næsten totalitære træk. Dette regime pålægger borgere et ekstraordinært pres, der begrænser deres fri vilje og muligheder for at handle uafhængigt. Han illustrerer dette med et kraftfuldt billede af et samfund, hvor ingen kan undslippe, og hvor alle kæmper for at holde fast i et stadigt hurtigere drejende hamsterhjul. I dette konstant accelererende samfundsmiljø står den enkelte over for risikoen for at blive fremmedgjort. Rosa argumenterer for, at denne fremmedgørelse sker, når individer kontinuerligt stræber efter at møde samfundsmæssige forventninger, hvilket kan efterlade dem med en følelse af at være fremmede i deres eget liv og miste følelsen af hjemhørighed (Rosa, 2014).

2.1.1. Den teknologiske acceleration

Den teknologiske udvikling, som oprindeligt var tiltænkt at gøre kommunikationen lettere og mere effektiv, har paradoksalt nok ført til et øget pres på den enkelte. Konstant tilgængelighed betyder, at der altid er en ubesvaret e-mail eller en notifikation, der kræver opmærksomhed. Hvor tidligere tiders korrespondancer måske bestod af et enkelt brev, involverer dagens kommunikation ofte en

endeløs udveksling af meddelelser. Begrebet "fri" har mistet sin betydning i en æra, hvor individet altid er tilgængeligt og dermed i princippet altid på arbejde (Rosa, 2014, s. 28).

Denne omstændighed er central for at forstå den herskende kultur blandt unge, som er formet af denne teknologiske og samfundsmæssige udvikling. Teknologi er en integreret del af livet for de unge, og den teknologiske acceleration spiller en afgørende rolle for den sociale acceleration – det vil sige den måde, at man engagerer sig i sociale relationer på. Teknologien har åbnet for muligheden for konstant og global kommunikation. Dette gælder især for sociale medier som Facebook, Twitter og Instagram, som de unge anvender flittigt til at kommunikere, udveksle ideer og interagere med mennesker verden over.

Rosa fremhæver, hvordan det moderne menneskes relationer nu ofte er karakteriseret ved at være overfladiske og flygtige. Alt foregår i et hurtigt tempo, så hurtigt faktisk, at relationerne risikerer at blive overfladiske, hvilket kan medføre en følelse af tomhed og fremmedgørelse. Denne observation er væsentlig for at forstå, hvilke faktorer der skaber mistro blandt unge i 9. klasse, og hvilke potentielle konsekvenser dette konstante pres kan have for dem. Udfordringen med at opretholde dybere, meningsfulde relationer i en verden af konstant kommunikation og hurtige ændringer kan bidrage til en følelse af isolation og utilfredshed, som direkte påvirker de unges trivsel og mentale sundhed. (Rosa, 2014, s. 28).

2.1.2. Acceleration af sociale forandringer

Hartmut Rosas koncept om "samfundets acceleration" skildrer hvordan forandringer i samfundet forekommer med en hidtil uset hastighed, der påvirker alt fra individuelle værdier og normer til bredere kulturelle tendenser som mode og medieinteraktioner (Rosa, 2014, s. 22). Denne acceleration er særligt tydelig i nutiden, som Rosa definerer som en periode, hvor personlige erfaringer og samfundsmæssige forventninger kolliderer og opleves simultant (Rosa, 2014, s. 23). Det hurtigt skiftende samfund karakteriseres ved at de erfaringer der opbygges, hurtigt mister deres relevans, og forventningerne til fremtiden bliver ustabile og flygtige (Rosa, 2014, s. 24).

Denne accelerationsproces manifesterer sig også i den måde, man strukturerer ens familieliv og sociale interaktioner på. Med teknologiske fremskridt og sociale mediers fremkomst er der opstået nye måder at forbinde og kommunikere på, som konstant ændrer sig. Dette hastige forandringstempo tilbyder et væld af muligheder for individuelle livsvalg, hvor den traditionelle, lineære livsvej erstattes af en flerhed af mulige retninger. Det, der betragtes som værdifuldt og

meningsfyldt i dag, kan blive uaktuel i morgen, hvilket introducerer et element af usikkerhed i beslutningstagning og livsplanlægning (Rosa, 2014, s. 25).

For unge i 9. klasse kan denne konstante og hurtige forandring i samfundet skabe særlige udfordringer. De skal navigere i et miljø, hvor de sociale og kulturelle normer, de følger, kontinuerligt ændres. Denne ustabilitet kan resultere i en følelse af usikkerhed og mangel på fast grund under fødderne, hvilket kan påvirke deres trivsel negativt. Når de unge forsøger at tilpasse sig disse skiftende forventninger og normer, kan de opleve stress og angst, hvilket er direkte forbundet med den sociale og kulturelle acceleration.

Denne konstante forandring og manglende stabilitet i deres sociale miljø kan potentielt føre til en følelse af fremmedgørelse og isolation, da det kan være svært at opretholde dybe og meningsfulde relationer under så flygtige omstændigheder. Forståelsen af hvordan disse dynamikker påvirker de unge i deres dagligdag og sociale relationer, giver indblik i de udfordringer, de står overfor, og understreger behovet for tilpasning og støtte fra både pædagogiske og sociale institutioner, så de bedre kan navigere i et stadigt mere accelererende samfund.

2.1.3. Acceleration af livstempoet

Forventninger om at skulle øge tempoet og levere mere, som også er udtrykt ved udtrykket "*løbe i fuld fart, for at kunne blive, hvor man er*" (Rosa, 2014, s. 35), kan bidrage til, at verden føles tavs eller med andre ord fremmedgjort. Dette kan føre til, at man sakker yderligere bagud og derved falder ud af konkurrencen.

Når tempoet i enkeltpersoners hverdagsliv øges, kan det føre til en følelse af hastværk, tidsmangel og stress. Der opstår en bekymring for, om man kan holde trit med det hastige sociale liv. Hartmut Rosa påpeger, at det moderne menneske sover mindre og spiser hurtigere end tidligere generationer. Erfaringer og handlinger komprimeres også gennem eliminering af pauser eller ved at praktisere multitasking, hvor flere opgaver udføres simultant. Dette bidrager til en accelereret rytme i dagligdagen, men årsagerne til dette fænomen er ikke fuldstændig forstået (Rosa, 2014, s. 28).

En stigning i tempoet anses ofte som en praktisk måde at maksimere livets oplevelser på; hvis en aktivitet kan udføres på halv tid eller et mål kan nås dobbelt så hurtigt, kan en person potentielt opleve dobbelt så mange ting i løbet af sit liv, hvilket i teorien tillader én at leve flere liv inden for samme tidsperiode (Rosa, 2014, s. 37). Specialet ansøger i denne sammenhæng at når unge lever i et miljø med højt tempo, er de tilbøjelige til at prøve at opleve så meget som muligt. Dette projekt vil undersøge, hvordan dette hurtige tog af muligheder påvirker unges trivsel og påvirker deres

livsvalg. Det er også vigtigt at nævne, som Rosa understreger, at de tre førnævnte kategorier danner et selvforstærkende feedbacksystem, hvor de gensidigt påvirker hinanden. F.eks. kan teknologisk fremskridt ofte drive accelerationen af sociale forandringer frem (Rosa, 2014, s. 339).

2.1.4. Den sociale motor: konkurrence

Hartmut Rosa argumenterer for, at samfundets hastige udvikling skyldes det, han definerer som 'den sociale motor': konkurrence. Ifølge Rosa spiller kapitalismens fundamentale økonomiske principper en central rolle i samfundets acceleration. Denne konkurrencebaserede logik, som stammer fra kapitalismens kerneprincipper, understreger vigtigheden af at være et skridt foran konkurrenterne for at maksimere profit og bevare konkurrencedygtighed. Væsentligt her er, at denne konkurrencetankegang spreder sig ud over den økonomiske sfære og infiltrerer mange andre aspekter af samfundet (Rosa, 2014, s. 33).

Set fra et individuelt perspektiv fører dette til en konstant kamp for at forbedre uddannelsesniveau, karrierestatus og økonomisk formåen. Rosa påpeger, at sociale medier forstærker denne tendens ved at lægge op til, at individer konstant konkurrerer om at fremstå mest succesfulde, have flest venner, og opnå mest anerkendelse gennem likes og kommentarer. Dette skaber en social rivalisering, hvor hvert individ kontinuerligt må genforhandle sin sociale position og værdi gennem præstationer, som Rosa definerer som "*ydelse eller arbejde pr. tidsenhed*" (Rosa, 2014, s. 35). Denne præstationsdrevne konkurrence forstærker behovet for at spare tid og øge hastigheden for at opnå eller bevare konkurrencefordel.

Over tid skifter betydningen af konkurrenceevne fra at være et middel til at opnå personlige mål til at blive selve målet med både samfundsmæssig og individuel eksistens (Rosa, 2014, s. 35). Rosa udtrykker en kritisk holdning til dette fænomen, idet han anser sin teori for at være altdækkende, hvilket kan opfattes som en overgeneralisering. Alle i samfundet, hævder han, bliver påvirket af denne acceleration og vil derfor opleve et konstant pres.

I dette speciale vil jeg anvende en kritisk hermeneutisk tilgang for nøje at undersøge og udfordre Rosas teori om det påståede samfundsmæssige pres. Ved at benytte Rosas terminologi og teoretiske ramme vil jeg udforske, hvordan denne samfundstendens påvirker unges trivsel og deres opfattelse af deres muligheder

2.1.5. Den kulturelle motor: løftet om evighed

Hartmut Rosa fremhæver en anden drivkraft bag samfundets acceleration, som han kalder "den kulturelle motor: løftet om evighed". Historisk set var samfundet dybt præget af religiøse overbevisninger, som forsikrede, at livets fulde mening ikke nødvendigvis skulle realiseres i dette liv, idet et paradisisk efterliv ventede (Rosa, 2014, s. 36). I det moderne samfund fungerer stræben efter konstant acceleration som en sekulær erstatning for dette religiøse håb.

I dagens vestlige samfund, hvor religiøs tro måske stadig eksisterer, er der en stærk tendens til at stræbe efter de muligheder og rigdomme, som livet har at byde på. Rosa argumenterer for, at den dominerende kulturelle opfattelse måler et livs værdi baseret på mængden og intensiteten af oplevelser igennem hele livet (Rosa, 2014, s. 36). Dette skaber en opfattelse af, at et godt liv er et liv fyldt med rige erfaringer, hvor man har realiseret sine potentiale til fulde. Eftersom tanken om et bedre liv efter døden ikke længere er lige så fremtrædende, bliver det essentielt at maksimere realiseringen af diverse muligheder i den nuværende eksistens.

Problemet opstår, når de uendelige muligheder, som verden tilbyder, overstiger, hvad et enkelt menneske kan nå at opleve i løbet af et liv (Rosa, 2014, s. 37). Denne dynamik fører til en forståelse af, hvorfor nogle unge vælger at tage et sabbatår. Ved at bruge konceptet om "den kulturelle motor: løftet om evighed" som ramme, kan man analysere de unges behov for at tage en pause fra uddannelses- og karriereløb for at udforske og opleve mere af verden, hvilket er særligt relevant i lyset af de faktorer, der bidrager til mistrivsel blandt unge i 9. klasse. Denne analyse vil undersøge, hvordan presset til konstant at opnå og opleve kan påvirke unges trivsel og deres opfattelse af deres egne muligheder i livet.

2.2. Resonans og fremmedgørelse

Resonans kan forstås som en kontrast til følelsen af fremmedgørelse, og det omfatter fire centrale aspekter. Først er der en følelse af dyb affektion, hvor man oplever at være virkelig berørt eller bevæget. For det andet indebærer det en følelse af emotionel responsivitet, som giver en følelse af at ens handlinger har betydning og ikke blot er mekaniske (Rosa, 2017, s. 450). Dette skaber en stærk forbindelse til en person, begivenhed eller oplevelse, hvor begge parter gensidigt påvirker hinanden og dermed skaber en dynamisk relation.

I skolekonteksten kan interaktioner betragtes som vibrationer og rytmiske relationer, hvor resonans opstår, når der er en gensidig genklang mellem eleverne eller mellem elever og lærere. Hvis denne genklang mangler, opstår der fremmedgørelse, hvilket efterlader relationerne "stumme". Det tredje

element, der adskiller resonans fra fremmedgørelse, er dets transformative natur, og det fjerde element er det spontane og ukontrollerbare, der sker i øjeblikke af resonans. Resonans beskriver fysisk, hvordan en lyd kan fremkalde en anden lyd (Rosa, 2022, s. 192), men i en uddannelsesmæssig sammenhæng kræver det, at der opleves anerkendelse og mening i det, der læres.

F.eks. kan en folkeskoleelev opleve resonans, hvis deres valg af skoleprojekter eller interaktioner med kammerater eller lærere resulterer i en dybere forbindelse eller forståelse. Denne gensidige forståelse er ikke kun internt mellem de involverede, men også mellem dem, og den styrker elevernes engagement og læring.

Resonansoplevelser kan opstå i alle aspekter af skolelivet, hvad enten det er gennem kunstneriske projekter, idræt, læsning eller gruppearbejde. Kernen i disse oplevelser er, at eleverne oplever en dyb, gensidig forbindelse med deres omverden, hvor de både kan påvirkes af og selv påvirke deres omgivelser (Rosa, 2017, s. 450). I klasseværelset kan dette f.eks. ses, når en lærers entusiasme for et emne skaber en spænding og energi, som eleverne resonerer med. Denne energi fører til en følelse af gensidig forståelse og engagement, som er grundlaget for, at resonans kan blomstre. Rosa foreslår også at tænke på resonans i form af forskellige akser, som hjælper med at skelne mellem forskellige typer af resonansoplevelser og viser, hvordan de stadig er forbundne inden for den bredere uddannelsesmæssige kontekst

2.2.1. Forståelse af det gode liv for unge:

Hartmut Rosa, en anerkendt skikkelse inden for kritisk teori, argumenterer for betydningen af at fastholde et normativt ideal i udviklingen af kritiske teorier. Ifølge Rosa repræsenterer resonans dette ideal, som et mål for 'et godt liv' (Rosa, 2022, s. 229-230). Dette princip anvender jeg som rammen for undersøgelsen, der fokuserer på at identificere og analysere faktorer, der bidrager til mistrivsel blandt unge i 9. klasse, og de potentielle konsekvenser af dette.

I denne sammenhæng opfattes det gode liv som en tilværelse fyldt med oplevelser af resonans på forskellige områder af livet. Dette koncept bruges til at udforske, hvordan elever i 9. klasse oplever deres skole- og sociale miljøer, og i hvilken grad disse miljøer støtter eller hindrer resonansoplevelser. Gennem dette fokus ønsker jeg at forstå, hvordan skolemiljøet og sociale interaktioner kan spille en rolle i enten at forstærke eller modvirke oplevelser af mistrivsel og de deraf følgende konsekvenser for elevernes velbefindende og akademiske præstationer.

Ved at tage resonans som et normativt udgangspunkt for analysen, undersøger jeg, hvilke betingelser der skal til for at fremme meningsfulde og autentiske oplevelser, som kan styrke elevernes trivsel og modvirke negative tendenser såsom stress, angst og social isolation. Spørgsmålet er, hvordan de unges trivsel påvirkes, og hvilke langsigtede konsekvenser de kan stå over for, hvis deres behov for resonans ignoreres eller nedprioriteres i deres uddannelsesmiljø.

2.3. Kapitalformer og habitus

For at forstå, hvordan unges livsbetingelser er formet af deres socioøkonomiske og sociokulturelle kontekster, finder jeg det relevant at anvende Pierre Bourdieus teoretiske rammer om kapital og habitus. Disse koncepter belyser, hvordan faktorer såsom forældrenes uddannelsesbaggrund og de økonomiske samt sociale forhold, hvori de unge er opvokset, influerer på deres adfærdsmønstre og handlingsformer. Disse prægninger er særligt relevante i forhold til de unges interaktioner og erfaringer med uddannelsesinstitutioner som folkeskoler mm. (Rosa, 2022, s. 455). Ifølge Rosa er det således de strukturelle og kulturelle rammer i samfundet, der determinerer, om individet vil opleve resonans eller fremmedgørelse i sine relationer til omverdenen (Rosa, 2022, s. 455).

Det er væsentligt at anerkende, hvordan elevernes perspektiver på verden er formet af de forskellige miljøer de er en del af, såsom skolen, deres familie, og de fritidsaktiviteter de engagerer sig i. Disse miljøer bidrager til at forme elevernes erfaringer og adfærd, hvilket udtrykkes i talemåden ”Hvor du sidder, bestemmer dit synspunkt” (Rosa, 2022, s. 456). Dette understreger vigtigheden af at forstå elevernes sociale og kulturelle kapital samt deres habitus for at få indsigt i, hvordan disse faktorer påvirker deres muligheder for at opleve resonans og anerkendelse i skolemiljøet.

Det bliver essentielt at undersøge, hvordan samspillet mellem elevernes kapitalformer og habitus kan være med til at skabe eller begrænse deres oplevelser af resonans i skolen. Specifikt er det vigtigt at overveje, om visse elevers resonansoplevelser bliver begrænset, hvis de ikke besidder de ressourcer, der er værdsatte i det skolemiljø, de befinder sig i. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt nogle skolemiljøer favoriserer bestemte typer elever, hvis sociale og kulturelle baggrund matcher skolens værdier og forventninger, hvilket kan gøre det sværere for elever udenfor denne gruppe at tilpasse sig og trives.

I relation til problemstillingen om, hvilke faktorer der skaber mistrivsel for unge i 9. klasse, og hvilke konsekvenser dette pres kan have for dem, er det afgørende at undersøge, hvordan elevernes sociale og kulturelle baggrund påvirker deres daglige oplevelser i skolen. Dette vil give vigtig

indsigt i, hvordan man bedre kan støtte alle elever, så de føler sig værdsatte og inkluderede, hvilket er fundamentalt for at fremme trivsel og undgå mistrivsel.

I dette speciale vil der blive anvendt tre former for kapital som beskrevet af Pierre Bourdieu for at analysere de socioøkonomiske og sociokulturelle dynamikker blandt unge i 9. klasse:

- **Økonomisk** kapital inkluderer finansielle ressourcer og materielle aktiver.
 - **Kulturel** kapital dækker over akademiske kvalifikationer, sprogkundskaber og kulturelle færdigheder.
 - **Social** kapital refererer til stærke netværk og solide sociale forbindelser.
- (Bourdieu, 1986, s. 16)

Disse kapitalformer fungerer som metaforiske "spilbrikker", der kan anvendes til at "købe" fordele i sociale sammenhænge. F.eks. kan rigelig social kapital facilitere adgang til hjælp ved opgaveskrivning, mens omfattende kulturel kapital kan bistå med dybere faglig indsigt eller forståelse for at navigere i komplekse akademiske miljøer (Hansen, 2013, s. 100-101). Det er vigtigt at understrege, at det ikke blot er mængden af kapital, men også hvordan disse kapitalformer kombineres, der afgør, hvordan en person manøvrerer inden for et givent felt.

Yderligere inddrages Bourdieus koncept om habitus, som påvirkes af de nævnte kapitalformer. Habitus omfatter de erfaringer, der former en persons intuitive forståelse og handlemønstre inden for forskellige sociale rum (Hansen, 2013, s. 102). Det indebærer, at en ung person ikke nødvendigvis behøver at overveje hver handling bevidst, men snarere handler ud fra indlejrede dispositioner og præferencer, som er påvirket af tidligere erfaringer. F.eks. kan børn, der vokser op i hjem, hvor læring prioriteres højt, udvikle en sociokulturel "rygsæk" fuld af ressourcer, der styrker deres evne til at begå sig i forskellige sociale sammenhænge (Hansen, 2013, s. 103). Habitus fungerer som denne rygsæk, der bærer både kapitalformer og de grundlæggende sociale færdigheder, der muliggør navigation i sociale miljøer. Dette bliver relevant, når de unge skal identificere og reagere på de sociale koder og normer, som præger deres uddannelsesinstitutioner og bredere sociale liv.

Denne tilgang vil bruges til at undersøge, hvordan forskellige kapitalformer og habitus påvirker unges trivsel og muligheder i skolekontekster, hvilket er centralt i forhold til problemformuleringen om faktorerne bag mistrivsel og de potentielle konsekvenser for unge i 9. klasse.

Kapitel 3 - Metode

3.1. Videnskabsteoretisk afsæt:

I denne undersøgelse er den kritiske hermeneutik valgt som det videnskabsteoretiske fundament (Juul, 2012, s. 404). Denne teoretiske tilgang muliggør en dybdegående integration af forskerens forforståelse med de unges personlige erfaringer for at facilitere udviklingen af ny indsigt. Derfor er den kritiske hermeneutik valgt som det videnskabsteoretiske afsæt (Juul, 2012, s. 404). I denne sammenhæng følges Hartmut Rosas udgave af kritisk hermeneutik, hvor resonansidealet fungerer som et kritisk perspektiv i analysen af de unges oplevelser på folkeskolen. Undersøgelsen af betingelserne for resonans på skolen og hvordan de unge oplever disse er central.

Anerkendelsesbetingelserne og resonansbetingelserne er vigtige i analysen, da anerkendelse er afgørende for at udvikle et resonansforhold til verden, andre mennesker og ens aktiviteter (Rosa, 2019, s. 197). Hermeneutikkens epistemologi er baseret på den hermeneutiske cirkel, hvor forskeren aktivt deltager i en dialogisk proces med det, der skal fortolkes. Gennem denne proces undersøges de enkelte dele for at opnå forståelse for helheden. Den øgede forståelse for helheden beriger igen forståelsen af de enkelte dele i en kontinuerlig cirkulær proces (Juul, 2012, s. 120-122).

Hermeneutikken understreger betydningen af kommunikationen mellem fortolkeren og det fortolkede i skabelsen af forståelse (Juul, 2012, s. 107-108).

F.eks. er der arbejdet ud fra den forforståelse, at før folkeskoleeleverne kan opnå resonans, skal der være en passende balance mellem deres daglige aktiviteter og deres dybeste ønsker og interesser. Der har også været en nærliggende forforståelse om, at der ikke bør være en alt for dominerende grad af fokus på resultater frem for selve processen og læringen. Desuden er der haft den forforståelse, at folkeskoleelever ikke nødvendigvis konstant trives eller mistrives, men at de kan skifte mellem disse tilstande. Hensigten har været at integrere disse forforståelser, nuancere dem og muligvis udfordre dem i analysen af folkeskoleelevernes oplevelser. Der er ønsket at udvikle forståelsen og måske endda forkaste nogle af de oprindelige forforståelser, hvis det viser sig nødvendigt gennem forskningen. Der er bragt visse forforståelser med til feltet, såsom tvivlen om, hvorvidt et øget tempo i hverdagslivet, herunder skolelivet, er gavnligt for de unges resonansoplevelser, samt betydningen af deres habitus for deres trivsel. Der er udfordret og udviklet disse forforståelser undervejs i specialets udarbejdelse ved at lade informanternes viden, forståelse og oplevelser påvirke den egne. Dette er blandt andet gjort gennem semistrukturerede interviews og en eksplorativ tilgang til informanternes oplevelser.

3.2. Metodologi og forskningsdesign

Ifølge Merete Monrad og Søren Peter Olesen findes der fire distinkte metodologikker, som reflekterer den sociale virkelighed på forskellige måder og dermed påvirker, hvordan forskere vælger at undersøge denne virkelighed. Disse metodologikker inkluderer metodologisk individualisme, metodologisk relationisme, metodologisk kollektivism og metodologisk situationisme (Olesen & Monrad, 2018, p. 12-16). Monrad og Olesen påpeger, at det er muligt at integrere alle fire metodologikker i samme undersøgelse (Olesen & Monrad, 2018, p. 14). Det finder jeg passende at kombinere disse metoder, da det giver mulighed for bedre at besvare forskningsspørgsmålet, der omhandler, hvordan folkeskoleelevers trivsel påvirkes af samfundsmæssige forventninger og brugen af sociale medier. Ved at integrere disse metodologikker kan der opnås indsigt i, hvordan folkeskoleelever opfatter de samfundsmæssige forventninger, hvordan samfundets krav om præstationer påvirker deres relationer, og hvordan disse krav påvirker deres trivsel. Samtidig rettes opmærksomheden mod folkeskoleelever i en specifik kontekst, hvilket i denne sammenhæng er skolemiljøet. Der tages udgangspunkt i metodologisk individualisme, da denne metode fokuserer på individets tanker, handlinger og valg (Olesen & Monrad, 2018, p. 13-14). Dette er i overensstemmelse med forskningsspørgsmålet, da det undersøges, hvordan folkeskoleelever udtrykker, at deres mistrivsel er relateret til samfundets forventninger.

Derudover påvirker den metodologiske tilgang inden for individualismen valget af forskningsmetode. Det er fundet relevant at adoptere en kvalitativ tilgang som følge af individualismen. Ved at gennemføre kvalitative interviews opnås indsigt i, hvordan folkeskoleelever oplever de samfundsmæssige forventninger i deres dagligdag, samt hvordan teknologiske fremskridt påvirker deres trivsel. Dette sker gennem en dybere forståelse af deres tanker, handlinger og valg. Der vælges at anvende den kritiske hermeneutik som metode, hvilket indebærer, at der anerkendes folkeskoleelevernes udsagn som vigtige, men samtidig analyseres de kritisk.

3.3. Kvalitativ forskningsmetode

I forskningsmetoden anvendes en kvalitativ tilgang, hvilket indebærer en dybdegående analyse af informanternes perspektiver, holdninger og oplevelser. Den kvalitative forskningsmetode giver mulighed for at få en detaljeret forståelse af de komplekse sammenhænge og nuancer i de emner, der undersøges. Fokus er på at indsamle rige og dybdegående data, der tillader en dykkelse ned i informanternes livsverdener og forståelse af deres perspektiver på en nuanceret måde.

Valget af semistrukturerede interviews indebærer, at der er udarbejdet et sæt af overordnede spørgsmål og temaer, som danner rammen om interviewene. Dette giver en vis struktur og sikrer, at de relevante emner dækkes i undersøgelsen. Samtidig tillader det også en vis fleksibilitet, så der kan følges op på interessante emner, der opstår spontant under interviewene. Semistrukturerede interviews er velegnede til at opnå dybdegående indsigt i informanternes perspektiver samtidig med at de tillader en vis grad af fleksibilitet og åbenhed i dataindsamlingen.

3.4. Adgang til informanter

Når det kommer til valg af informanter, eksisterer der ifølge Monrad to overordnede strategier: en tilfældig tilgang og en strategisk tilgang (Olesen & Monrad, 2018, s. 126-128). I udvælgelsen af deltagere til dette kandidatspeciale er der foretaget et strategisk valg om at inkludere elever fra 9. klasse. Dette valg er motiveret af ønsket om at få indsigt i en specifik aldersgruppes perspektiver og erfaringer, da elever i denne aldersgruppe står over for særlige udfordringer og forventninger, som kan være relevante for studiets emne. Selvom valget af 9. klasses elever er strategisk, er selve udvælgelsen af de konkrete elever foretaget tilfældigt. Dette sikrer, at udvalget repræsenterer en bredere gruppe af elever og reducerer bias, der kunne opstå ved målrettet udvælgelse af specifikke individer. Denne metode understøtter således studiets objektivitet ved at tilvejebringe et repræsentativt udsnit af elevernes oplevelser og meninger inden for den valgte målgruppe.

Med udgangspunkt i problemformuleringen er der valgt at fokusere på elever fra folkeskolen. Det antages, at denne skoleform repræsenterer elever med forskellige hjemlige forhold og dermed også varierende ressourcer. Ydermere antages det, at folkeskoleelever kan opleve pres som følge af reformændringer. F.eks. blev der i 2016 vedtaget en reform, der kræver, at eleverne skal opnå et karaktergennemsnit på mindst 5 i både dansk og matematik (Gymnasieskolen, 2016). Der forestilles, at denne reform kan lægge pres på de unge i folkeskolen, da den skaber forventninger om at opnå et bestemt karaktergennemsnit, som potentielt kan påvirke deres fremtidige muligheder.

For at sikre adgang til passende informanter til kandidatspecialet, blev der iværksat en omfattende indsats. Flere folkeskoler og gymnasier blev kontaktet i håb om at finde egnede kandidater til at deltage i undersøgelsen. Desværre var ingen af de kontaktende institutioner interesserede i at samarbejde om projektet. Dette var naturligvis en skuffende og demotiverende oplevelse, da det var et vigtigt skridt i forskningsprocessen. I lyset af dette tilbageslag blev det besluttet ikke at give op, men derimod at udnytte det eksisterende netværk for at se, om der kunne findes alternative

muligheder. En lærer på en folkeskole, som var kendt for at have gode forbindelser og indsigt i elevernes behov, blev identificeret. Der blev anmodet om hjælp til at finde egnede informanter fra 9. klasse til projektet.

Det skal dog bemærkes, at der ikke var fuld frihed til at vælge informanterne, da skolens politik begrænsede valgmulighederne. I stedet udpegede kontaktpersonen på skolen eleverne ud fra de udvælgelseskriterier, der blev præsenteret for dem. En vigtig overvejelse i hele denne proces var sikringen af samtykke fra både eleverne og deres forældre. Da informanterne var under 18 år, var det afgørende at få skriftligt samtykke fra begge parter for at sikre, at de var fuldt informerede om projektet og dets formål, og at de gav deres frivillige samtykke til at deltage. Dette var ikke kun et etisk krav, men også et juridisk krav, der sikrede beskyttelse af informanternes rettigheder og fortrolighed.

3.5. Netværk

Der blev etableret kontakt til folkeskolen gennem mit eget netværk, hvilket Monrad påpeger kan føre til visse udfordringer (Olesen & Monrad, 2018, s. 132). Jeg var opmærksom på disse potentielle udfordringer og erkendte, at det kunne være problematisk at bruge ens eget netværk til at få adgang til informanter. Selvom der blev forsøgt at kontakte tidligere gymnasier, som jeg selv havde gået på, uden held, overvejedes det, om det kunne medføre yderligere udfordringer, når gatekeeperen er en del af ens eget netværk. Det blev nødvendigt at tage højde for, at min kontakt på folkeskolen var en perifer del af mit netværk, hvilket kunne påvirke dynamikken i mine interaktioner.

Jeg valgte dog at fortsætte med denne tilgang, da jeg ikke forventede, at det ville skabe væsentlige udfordringer i indsatsen for at sikre relevante informanter til forskningen.

3.6. Udvalgelse af informanter

Projektets empiriske grundlag udgøres af fire kvalitative semistrukturerede livsverdensinterviews, der er blevet gennemført med fire unge drenge, der alle går i 9. klasse.

Informanterne er udvalgt i overensstemmelse med visse kriterier:

- De skal være unge mellem 15-20 år.

- De skal have erfaring med uddannelsessystemet.
- De skal have oplevet perioder med følt studiepres i deres liv.

Jeg har valgt at sætte aldersgrænsen til minimum 15 år, da jeg i livsverdensinterviews beder informanterne om at reflektere over deres tid fra 8. klasse og frem til i dag. Jeg mener, at denne aldersgruppe kan repræsentere den generelle udvikling inden for unges stigende mistrivsel, som jeg ønsker at undersøge.

3.5.1. Præsensation af informanter:

Informant 1: Erik er en 16-årig dreng, der går i 9. klasse med en passion for kampsport. Han er født i Litauen og flyttede til Danmark sammen med sine forældre efter et par år. Han er opvokset på Vestegnen og er barn af ikke-akademiske forældre. Trods sin unge alder har han allerede klare karriereplaner og sigter mod at blive elektriker efter at have afsluttet 9. klasse.

Informant 2: Daniel er en 16-årig dreng, der går i 9. klasse. Udover at interessere sig for kampsport, nyder han også at lave graffiti. Han er opvokset på Vestegnen og kommer fra en baggrund, hvor hans mor arbejder på flexjob, mens hans far er pedel i et boligområde. Han er barn af ikke-akademiske forældre. Daniel har ambitioner for fremtiden og sigter mod at tage en erhvervsuddannelse som elektriker.

Informant 3: Anders er en 16-årig dreng, der går i 9. klasse og er opvokset på Vestegnen ligesom de andre informanter. Han kommer fra en familie af ikke-akademikere, hvor hans mor arbejder som SOSU-hjælper. På den anden side er han usikker på sin fars beskæftigelse. Selvom Anders' far arbejder, er han ikke helt sikker på, hvad hans job indebærer. Efter 9. klasse har Anders en ambition om at fortsætte på STX på gymnasiet, men han er stadig usikker på, hvad han ønsker at gøre i fremtiden.

Informant 4: Shuaib, en 16-årig elev i 9. klasse, er født og opvokset i Danmark, selvom hans forældre har rødder i Afghanistan. Ligesom de andre informanter, er han også opvokset på Vestegnen. Udover sin skolegang, nyder Simon at træne fitness og slappe af i sin fritid. Han kommer fra en familie af ikke-akademikere, hvor hans far arbejder som taxachauffør, og hans mor som rengøringsdame. Trods sine beskedne baggrund har Simon store ambitioner for fremtiden og sigter mod at læse til civilingeniør inden for infrastruktur efter 9. klasse - et mål, der tydeligt vidner om hans ambition og drivkraft.

3.7 Interviewmetode:

Der valgt semistrukturerede interviews som den primære empiriske metode til specialet, da denne tilgang giver mulighed for at indsamle detaljerede og systematiske beskrivelser af folkeskoleelevernes livsverdener (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22). Ved at forberede temaer og spørgsmål på forhånd kunne man styre samtalerne og sikre, at der blev adresserede de relevante områder, såsom "hverdagens tempo" og "præstationspres" (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49-50). Denne strukturerede tilgang gjorde det muligt for specialet at opnå dybdegående indsigt i de emner, der er centrale for at besvare specialets problemformulering.

Det er dog vigtigt at understrege, at informanter kun udgør en begrænset del af den samlede population af folkeskoleelever. Deres oplevelser kan derfor ikke nødvendigvis generaliseres til alle elever i folkeskolen. Jeg er dog af den opfattelse, at en omhyggelig og objektiv analyse af specialets data kan generere resultater, der bidrager til videreudvikling af teorien og skaber forståelse for visse sammenhænge inden for den undersøgte gruppe ((Kvale & Brinkmann, 2015, s. 335). Gennem en dybdegående analyse og fortolkning af specialets data, prøves der så vidt muligt at skabe ny viden og indsigt i folkeskoleelevernes oplevelser og udfordringer.

3.8. Databearbejdning af interviews:

Efter at have gennemført indsamlingen af empiri blev alle interviews transskriberet i deres fulde omfang. I transskriberingsprocessen blev irrelevante lyde såsom "øhhhm" og "hmmm" fjernet for at forbedre læsbarheden og fokusere på det væsentlige indhold. Desuden blev der i visse tilfælde foretaget små korrektioner af udtalelser for at sikre klarhed og læsevenlighed, dog uden at ændre citaternes betydning. Ved disse korrektioner blev der særligt lagt vægt på at bevare citaternes integritet og ægthed.

For at markere, når dele af et citat blev udeladt på grund af manglende relevans, blev "[...]" anvendt. Det blev dog sikret, at intet af relevans for problemstillingen blev udeladt. Denne tilgang til transskriberingen og korrektionerne er baseret på metodologiske retningslinjer, der sikrer en nøje og bevidst håndtering af data (Kvale & Brinkmann, 2009). Gennem denne proces sikres, at citaterne, som udgør en central del af specialets analyse, forbliver tro mod informantens intentioner og den kontekst, de blev fremsagt i.

3.8.1. Kodning:

For at sikre en grundig analyse af transskriptionerne og for at opnå en dybdegående forståelse af informanternes udsagn, er der valgt at anvende kodning som et analytisk redskab i interviews. Dette har til formål at strukturere data og lette det efterfølgende analytiske arbejde (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 263). Tilgangen til kodning indebærer at identificere specifikke udsagn fra informanter og tildele dem relevante koder, der afspejler indholdet af disse udsagn. Der er løbende revideret og tilpasset koderne i overensstemmelse med den udviklende forståelse, der opstod under analysen. Gennem transskriberingsprocessen og den efterfølgende genlæsning af empirien er der observeret flere tilbagevendende temaer. Disse omfatter blandt andet betydningen af sociale relationer for informanterne, forskellen mellem at være procesorienteret og resultatorienteret, samt sammenhængen mellem informanternes forventninger og deres faktiske oplevelser.

I denne proces er der implementeret en kombination af begrebsstyret kodning og datastyret kodning, i tråd med de retningslinjer, der er formuleret af Kvale og Brinkmann. Denne tilgangsmåde har tilladt at indtage en abduktiv tilgang til datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 261-263). Tilgangen har været forankret i teoretiske forforståelser, der fokuserer på anerkendelses- og resonansbetingelser, hvilket udgør grundlaget for specialet. Disse teoretiske forforståelser har været fundamentale for udviklingen af koder såsom "præstation", "pres", "anerkendelse", "resonans" og "fremmedgørelse". Der er påbegyndt en proces med at fragmentere de kvalitative interviews, hvor forskellige udsagn er blevet farvekodede med både de begrebsmæssige kategorier.

3. 9. Etiske overvejelser:

I forbindelse med indsamlingen af empiri har jeg været dybt engageret i etiske overvejelser. Der er blevet lagt særlig vægt på at opretholde en passende distance til informanterne, idet min rolle som interviewer kunne blive påvirket af personlig bias, hvis jeg havde et tæt personligt forhold til dem. Derfor er der bestræbt på ikke at have personligt kendskab til de udvalgte informanter. For at sikre et etisk korrekt forløb er informanternes samtykke til deltagelse i interviewene blevet indhentet, og de er tydeligt blevet informeret om, at deres anonymitet vil blive respekteret. Det er også blevet forsikret, at interviewmaterialet kun vil blive brugt til dette speciale og derefter blive destrueret.

Da informanterne er under 18 år, er der desuden sikret samtykke fra deres forældre i forbindelse med deltagelse i interviewene. Der er også været opmærksom på, at visse emner, der diskuteres

under interviewene, kan være følsomme, og derfor er der blevet bestræbt på at behandle disse emner med den største respekt og følsomhed. Interviewene er tilrettelagt med henblik på at skabe et trygt og anerkendende miljø, hvor informanterne føler sig godt tilpas og har mulighed for at udtrykke sig frit. Målet har været at sikre, at interviewene er en positiv oplevelse for informanterne, samtidig med at et højt etisk niveau opretholdes gennem hele processen.

Kapitel 4 – Analyse

Min analyse er opdelt i 2 dele, hvor jeg fokuserer på at specialets undersøgningsspørgsmål bliver forsøgt besvaret på. Disse spørgsmål vil sammen bidrage til at besvare min problemformulering, der lyder:

Hvordan påvirker et samfund med høj hastighed de unges trivsel i skolen, og hvordan spiller habitus ind på deres evne til at finde støtte og opnå resonans?

I min analyse har jeg været åben over for at lade teorien udvikle sig i takt med mine empiriske observationer. Det er vigtigt at tage højde for de tre former for acceleration, som Hartmut Rosa identificerer inden for den sociale acceleration. Dette vil give mig mulighed for at undersøge, hvordan informanterne oplever disse forskellige former for acceleration, og om de bidrager til en følelse af fremmedgørelse eller resonans hos dem. Min analyse er struktureret omkring min problemformulering, men det er vigtigt at bemærke, at der er overlap mellem de temaer, jeg berører. Dette skyldes, at virkeligheden ofte er kompleks og sammensat, og at forskellige faktorer kan påvirke hinanden på komplekse måder.

Jeg har anvendt en kritisk-hermeneutisk tilgang i mit kandidatspeciale, der sigter mod at forstå og tolke de sociale fænomener i folkeskolemiljøet, især med fokus på unges trivsel og mistrivsel. Ved at benytte mig af en abduktiv tilgang til mine kvalitative interviews og analysemateriale har jeg forsøgt at skifte mellem empiriske observationer og teoretiske begreber. Det betyder, at jeg har ladet mine observationer fra interviews guide min forståelse og analyse af de unges oplevelser i folkeskolen. Jeg har bestræbt mig på at forbinde disse observationer med teoretiske begreber for at opnå en dybere indsigt i de faktorer, der påvirker de unges trivsel og mistrivsel (Olesen & Monrad, 2018, s. 147). En væsentlig del af min tilgang har været at give de unge en stemme og skabe en platform, hvor deres perspektiver kan belyses. Dette har bidraget til at kaste lys over, hvilke forhold der spiller ind på de unges oplevelser i skolen, og hvordan disse forhold kan påvirke deres trivsel.

4.1. Analyse del 1 - Rosas Teori om social acceleration

4.1.2. De unges oplevelse af social acceleration på skolen

I den første del af analysen retter jeg fokus mod Hartmut Rosas teori om den sociale acceleration og dens indvirkning på de unges trivsel.

Når jeg taler med informanterne om deres oplevelse af pres på skolen, så fortæller både Daniel, Anders og Erik, at de for alvor kunne mærke det siden de kom i udskoling og frem til i dag.

Daniel fortæller:

Vi har allerede siden vi kom i 7. klasse dengang snakket om gymnasiet. Jeg kan huske studievejlederen kom ind i klassen og talte om hvor svært det ville blive på gym. Lærerne sagde altid, at vi skulle tage os sammen og følge med fordi gym ville være meget sværere. De sagde, at hvis vi ikke gjorde det ordenligt nu, ville det blive endnu værre på gym. De talte om gymnasiet som noget rigtig svært, som ikke alle kunne klare. De gjorde mig bange, og jeg kunne forestille mig dem som måske ikke følte sig så gode i skolen i forvejen blev mere bange. (Bilag 2 - Daniel, s. 10)

Daniel oplever en stigning i krav og forventninger fra skolens side, særligt i udskolingen. Han bemærker, at studievejlederne introducerer gymnasiet som en kommende udfordring, samtidig med at lærerne advarer om, hvad der kræves for at kunne klare sig på gymnasiet. Dette skaber en atmosfære af øgede forventninger og pressede forhold for eleverne, hvor det at kunne klare sig på gymnasiet virker som en form for benchmark for at komme ind. Rosa argumenterer for, at denne acceleration kan føre til fremmedgørelse, hvor individer føler sig adskilt fra deres egne liv og handlinger. Daniel beskriver en frygt for gymnasiet, som kan ses som et tegn på fremmedgørelse; han føler, at han må leve op til eksterne forventninger, som han ikke nødvendigvis identificerer sig med. Dette kan føre til en følelse af at være fremmed i sit eget liv. (Rosa, 2014, s. 34)

Anders tilføjer:

Jeg nervøs. Jeg direkte lige ud nervøs, fordi det er sådan, det føles at lærerne lægger meget pres på os. Især det her år har jeg virkelig følt mig presset, fordi jeg også vidste at mit snit ikke har været det bedste til at komme ind på gym (Bilag 1 - Anders, s. 4)

Anders' udtalelse understreger det intense pres, mange unge føler i folkeskolen. Hans direkte beskrivelse af nervøsitet som en reaktion på det, han oplever som lærernes høje forventninger og krav, giver et klart billede af den følelsesmæssige byrde, han bærer. Især i det nuværende skoleår har han følt dette pres særligt tydeligt, hvilket antyder en forværring af situationen over tid eller i visse perioder. Den nævnte bekymring omkring sit karaktergennemsnit og muligheden for at

komme ind på gymnasiet understreger det akademiske pres, der kan have en betydelig indvirkning på de unges trivsel og mentale sundhed i folkeskolen.

Rosas teori antyder, at den konstante forøgelse af forventninger og krav i samfundet kan føre til en følelse af overvældelse og fremmedgørelse. Når Anders oplever dette pres som følge af lærernes høje forventninger og krav, illustrerer det, hvordan individets følelse af kontrol og tilhørsforhold til deres eget liv kan blive truet af den sociale acceleration.

Desuden peger Anders' bekymring omkring sit karaktergennemsnit og muligheden for at komme ind på gymnasiet på det akademiske pres, der er en central del af den accelererede samfundsmodel.

Rosas teori understreger, hvordan det stigende tempo i skolelivet og kravene om at opnå bestemte akademiske resultater kan medføre følelser af utilstrækkelighed og stress hos eleverne. (Rosa, 2017, s. 42)

Erik følger op med en udtalelse der kaster lys over den gradvise overgang fra de tidligere år i folkeskolen til de senere klassetrin, hvor kravene og forventningerne stiger markant.

Nej, det var fordi når man gik i 6. klasse, så tog man ikke noget seriøst. Men når du kommer i 8 og 9. klasse og sådan noget, der ved man at man skal allerede stramme op, hvis man gerne vil på gym og du ikke har gode karakter (Bilag 3 - Erik, s. 6)

Erik understreger vigtigheden af at tage skolen seriøst allerede fra 8. og 9. klasse, hvis man ønsker at forfølge en gymnasial uddannelse. Dette afspejler en almindelig opfattelse blandt eleverne om, at de senere år i folkeskolen udgør en kritisk periode, hvor der kræves en højere grad af faglig præstation for at sikre adgang til gymnasiet. Eriks oplevelse af 9. klasse som et wake-up call påpeger det pres, mange elever føler for at opnå et tilstrækkeligt karaktergennemsnit for at kunne forfølge deres uddannelsesmæssige ambitioner. Hans beslutning om at stramme op og forbedre sine karakterer afspejler den store betydning, der tillægges karakterer som en adgangsbillet til videre uddannelse. Dette afspejles også i de øvrige elevers bestræbelser på at opnå det nødvendige karaktersnit for at komme ind på gymnasiet.

Rosas teori kan bidrage til at forstå Eriks oplevelse af den øgede betydning af skolepræstationer og karakterer i de senere år af folkeskolen. Ifølge Rosa fører accelerationen af samfundet til en øget vægt på præstation og konkurrence på forskellige områder af livet, herunder uddannelse. I denne sammenhæng kan Eriks beskrivelse af 9. klasse som en tid, hvor man skal stramme op, ses som en

reaktion på det accelererede pres, der følger med ønsket om at konkurrere og opnå succes på det akademiske plan.

Analysen af disse udsagn indikerer et udbredt tema blandt eleverne om behovet for at præstere godt fagligt for at nå deres uddannelsesmæssige mål. Det illustrerer den betydelige rolle, karakterer spiller i elevernes opfattelse af deres fremtidige uddannelsesmuligheder og understreger det pres, der er forbundet med denne opfattelse. Derudover viser det også en erkendelse blandt eleverne om vigtigheden af at tage skolen seriøst allerede fra de senere år i folkeskolen for at kunne forfølge deres ønskede uddannelsesveje.

Med baggrund i den gymnasiereform fra 2016 kan der se en klar forståelse af, hvorfor Daniel, Anders og Erik føler, at presset stiger i udskoling. Reformen indebærer en række ændringer, herunder indførelse af nye og højere adgangskrav til optagelse på gymnasiet. Det adgangsgivende karaktersnit hæves fra niveau 4 til niveau 5 og gælder nu for elever både i 8. og 9. klasse. Desuden nævnes det, at eleverne skal besidde "de rette personlige og sociale forudsætninger" for at blive erklæret uddannelsesparate til en gymnasial uddannelse. (Gymnasieskolen, 2016) Disse ændringer i adgangskrav og formål med reformen kan således bidrage til den oplevede stigning i pres og forventninger blandt folkeskoleeleverne i udskoling.

I perioden hvor reformen blev formuleret, fremhævede politikerne klare forventninger og krav til eleverne i folkeskolen. Tidligere minister for børn, undervisning og ligestilling, Ellen Trane Nørby, udtrykte følgende:

”Hvis vi skal sikre et højere fagligt niveau i gymnasiet, bliver vi nødt til at hæve adgangskravene. Vi gør de unge en bjørnetjeneste ved at optage dem på en uddannelse, som ikke matcher deres faglige niveau. Vi er ikke bange for at stille krav og sige til de unge, at de skal stramme sig mere an allerede i folkeskolen, hvis de gerne vil i gymnasiet,” (Regering.dk)

Folkeskolen har været et centralt fokusområde inden for uddannelsespolitikken og har gennemgået en række reformer. Den seneste reform, "Aftale om folkeskolens kvalitetsprogram" fra 2024, som omtalt i indledningens afsnittet, er et eksempel herpå (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024). Med denne aftale, der omfatter i alt 33 initiativer, prioriteres årligt 740 millioner kroner til at styrke folkeskolen.

Udviklingen, som Pedersen påpeger i afsnittet 'Samfundets udvikling', er ikke tilfældig, men snarere en respons på fremkomsten af konkurrencestaten. Konkurrencestatens hovedmål er at mobilisere arbejdsstyrken til at konkurrere internationalt, hvor uddannelsesinstitutionerne spiller en central rolle (Pedersen, 2011, s. 12). Disse institutioner tildeles opgaven med at uddanne individer med stærke faglige kompetencer og færdigheder, der kan bidrage til arbejdsmarkedet (Pedersen, 2011, s. 170). I mine informanternes tilfælde medfører implementeringen af gymnasireformen, at de forventes at præstere på et højere niveau i forhold til deres karaktergennemsnit sammenlignet med før reformens indførelse i 2016. Derudover forventes de også at besidde de rette personlige og sociale kompetencer, selvom det præcise indhold af disse ikke er specificeret.

Denne udvikling afspejler konkurrencestatens fokus på at producere arbejdskraft, der er konkurrencedygtig i samfundet, hvilket lægger et øget pres på eleverne for at imødekomme disse krav (Pedersen, 2011, s. 154)

4.1.3. Hvordan teknologien påvirker hverdagen?

Spørger man informanterne hvor meget de sociale medier og deres telefon fylder i deres hverdag, så svarer de fleste, at den bliver brugt hyppigt.

Shuaib udtaler:

Det fylder faktisk fint nok. Jeg kigger tit på internettet, snapchat osv. Jeg bruger dem hele tiden. Jeg kan godt lide se hvad mine venner laver, og jeg synes også det er sjovt at dele mine egne ting med dem og så snakker vi om det i skolen nogle gange (Bilag 4 – Shuaib s. 4)

Shuaibs udtalelse afspejler den markante indflydelse, som teknologisk acceleration har på unges livsstil og sociale interaktioner. Han nævner, at han regelmæssigt benytter sig af internettet og Snapchat, hvilket illustrerer den konstante tilstedeværelse af teknologi i hans dagligdag. Dette stemmer overens med Hartmut Rosas observationer om, hvordan den teknologiske acceleration har gjort individer konstant tilgængelige og kontaktbare. Ved at være aktiv på disse platforme forsøger Shuaib at holde sig opdateret med, hvad hans venner foretager sig, og samtidig sikre sig, at han selv er en del af samtalerne og fællesskabet.

Shuaib understreger også den sociale side af teknologisk acceleration. Han nævner, at han finder det sjovt at dele sine oplevelser med vennerne og efterfølgende diskutere dem i skolen. Dette vidner

om, hvordan teknologien ikke kun muliggør kommunikation, men også skaber en arena for deling af oplevelser og fællesskabsdannelse blandt unge. Samtidig kan det ses som et forsøg på at opretholde sociale bånd og føle sig inkluderet i fællesskabet, hvilket er karakteristisk for den sociale acceleration, hvor tempoet og kompleksiteten i sociale relationer er øget som følge af teknologiens indflydelse.

Derudover indikerer Shuaib en vis afhængighed af teknologien, idet han nævner, at han bruger disse platforme "hele tiden". Dette afspejler en tendens blandt unge til konstant at være forbundet og interagere online, hvilket kan have konsekvenser for deres opmærksomhed og mentale sundhed.

Anders udtaler:

Jeg er ret afhængig af de sociale medier, hvis jeg skal være ærlig. Det tit jeg tjekker min telefon og snaps så snart jeg får en notifikation, selv når jeg sidder i skolen og laver lektier. Jeg føler bare, at der altid sker noget som jeg ikke vil gå glip af (Bilag 1 – Anders, s. 10)

Anders' udtalelse supplerer Shuaibs observationer og giver yderligere indblik i, hvordan den teknologiske acceleration påvirker unges adfærd og opfattelse af sociale medier. Han bekræfter, ligesom Shuaib, en vis afhængighed af sociale medier ved at beskrive sig selv som "ret afhængig". Ifølge Rosa understreger dette, hvordan den konstante tilgængelighed og interaktion på sociale medieplatforme kan skabe en form for afhængighed blandt unge, hvilket er et af de negative aspekter af den teknologiske acceleration.

Anders nævner desuden, at han ofte checker sin telefon og Snapchat med det samme, han modtager en notifikation, selv når han sidder i skolen og laver lektier. Dette vidner om den konstante tilgængelighed, som Rosa beskriver som en central karakteristik af den teknologiske acceleration. Individet er konstant "på" og tilgængeligt, hvilket betyder, at de altid er på udkig efter opdateringer og nyheder for ikke at gå glip af noget. Dette skaber en følelse af, at der altid sker noget vigtigt, som de skal være opmærksomme på, hvilket kan øge stressniveauet og følelsen af at være konstant bagud, hvis de ikke følger med.

Som fremhævet i problemfeltet, indikerer DUF-rapporten også, at den teknologiske udvikling har medvirket til en forøgelse af tempoet i unge menneskers liv. Den konstante tilgængelighed og omfattende brug af sociale medier har ført til øget pres og kompleksitet i deres dagligdag. Selvom flertallet foretrækker fysisk samvær, føler mere end en tredjedel sig presset til konstant at være

tilgængelige online. Hele 77% af de unge prioriterer personlig interaktion, men 37% føler, at de altid skal være tilgængelige online. Desuden oplever 36% af de unge, at andres liv synes bedre end deres eget på sociale medier, hvilket kan skabe en følelse af utilstrækkelighed (DUF, 2023).

Den teknologiske acceleration spiller en afgørende rolle for den sociale acceleration og kompleksiteten i unges liv, hvilket potentielt kan have negative konsekvenser for deres mentale trivsel (Rosa, 2014, s. 28).

Samlet set viser Anders' udtalelse, hvordan den teknologiske acceleration har integreret sig dybt ind i unges dagligdag og påvirker deres adfærd og opfattelse af sociale medier. Det konstante pres for at være opdateret og tilgængelig kan have negative konsekvenser for deres mentale sundhed og trivsel, hvilket er vigtigt at være opmærksom på i en tid, hvor teknologien spiller en stadig større rolle i ens liv.

Daniel udtaler:

Jeg bruger ikke så meget tid på de sociale medier. Det ik så meget mig. Jeg tjekker dem en gang imellem, men jeg foretrækker at være ude og lave graffiti eller bare hænge ud med mine venner (Bilag 2 – Daniel, s. 10)

Daniels udtalelse præsenterer en interessant kontrast til de tidligere nævnte udtalelser fra Shuaib og Anders. Hvor Shuaib og Anders beskriver en afhængighed og en konstant tilstedeværelse på sociale medier, giver Daniel udtryk for en mere afbalanceret og bevidst tilgang til brugen af teknologi. Dette kan ses som en bevidst modstand mod den teknologiske acceleration, som Rosa beskriver.

Rosa argumenterer, at den teknologiske acceleration øger presset på individet ved at kræve konstant tilgængelighed og interaktion. Daniel, derimod, vælger bevidst at afgrænse sin brug af sociale medier og prioriterer fysiske aktiviteter og personlig interaktion. Ved at gøre dette, skaber Daniel plads til dybere og mere meningsfulde relationer og aktiviteter, som kan bidrage til en følelse af resonans snarere end fremmedgørelse. Han udviser en bevidst modstand mod at lade teknologien dominere hans sociale interaktioner og dagligdag.

Erik udtaler:

Det jeg bruger det til at holde øje med min muay thai træning på facebook, holde mig opdateret du ved, og nogle gange hvis der en opgave jeg ikke lige har fået afleveret

eller er bagud, så kan jeg skrive til en af drengene om de ikke gider sende den hurtigt. Og så vi hjælper hinanden også hvis det er

Eriks udtalelse viser en mere funktionel brug af sociale medier. Han bruger dem som et værktøj til at holde sig opdateret om sin muay thai træning og til at koordinere med sine venner om skolearbejde. Denne brug af teknologi viser, hvordan den teknologiske acceleration kan have positive aspekter ved at facilitere hurtig og effektiv kommunikation og samarbejde.

På den anden side fortæller Erik, at sociale medier kan bruges til praktiske formål, hvilket reducerer den stress og det pres, der kan opstå ved manglende information eller koordinering. Ved at bruge sociale medier til at "holde mig opdateret" og få hjælp med opgaver, udnytter Erik teknologien til at forbedre sin effektivitet og produktivitet. Dette kan dog også ses som en del af det pres, Rosa beskriver, hvor individer føler sig nødt til at være konstant tilgængelige og opdaterede for at undgå at falde bagud.

Både Daniel og Erik præsenterer unikke perspektiver på brugen af sociale medier i deres hverdag, og deres udtalelser kan analyseres i lyset af Hartmut Rosas teori om teknologisk acceleration. Mens Daniel viser en modstand mod teknologisk acceleration ved at begrænse sin brug af sociale medier og prioritere fysisk samvær og aktiviteter, illustrerer Erik en pragmatisk tilgang, hvor teknologien bruges som et redskab til at lette dagligdagens opgaver og opdatere sig selv.

Begge tilgange viser, hvordan unge forsøger at navigere i en verden præget af teknologisk acceleration. Daniels valg kan bidrage til dybere og mere meningsfulde relationer, mens Eriks brug af teknologi hjælper ham med at være effektiv og holde trit med sine forpligtelser. Disse eksempler illustrerer de forskellige måder, hvorpå unge kan reagere på og tilpasse sig den teknologiske acceleration, og de understreger behovet for en afbalanceret tilgang til teknologi for at undgå følelsen af fremmedgørelse.

4.1.4. Sociale forandringer og vigtige valg efter 9. Klasse

De unge begynder at tænke over deres fremtid efter 9. klasse, da de ønsker at undgå, at livet går i stå. Observationer fra specialets empiri indikerer, at der er samfundsmæssige krav og forventninger, som påvirker deres valg i 9. klasse. Et eksempel herpå er stigningen i adgangskravene til gymnasiet, hvilket kan have indflydelse på de unges fremtidsvalg.

Acceleration af social forandring indebærer den forøgede forandring af holdninger, vaner, normer, værdier og moral (Rosa, 2014, s. 23). I det moderne samfund ser Rosa normer og værdier mere som

noget, der hele tiden ændrer sig og flyder med tiden, i stedet for at være faste og urokkelige. Rosa ser nutiden som et stabilt tidsrum, hvor man bruger ens tidligere erfaringer til at guide ens handlinger og forventninger (Rosa, 2014, s. 24)

Baseret på mine interviews med de unge i folkeskolen, er det tydeligt, at alle informanterne er bevidste om deres fremtid efter 9. klasse, og de har allerede taget stilling til deres næste skridt. Anders og Shuaib har begge ambitioner om at gå på gymnasiet, mens Daniel og Erik begge ønsker at tage en erhvervsuddannelse og uddanne sig til elektriker efter 9. klasse. Disse valg afspejler de individuelle mål og ambitioner hos de unge, samtidig med at de er påvirket af de eksisterende samfundsmæssige forventninger og muligheder.

Anders udtaler:

Jeg vil gerne på gym, jeg bare hørt godt om det. Sammenholdet er godt, og du lærer godt og at gym det åbner flere døre for dig og sådan efter når du færdig. Men jeg ved det bliver meget hårdere end nu (Bilag 1 – Anders, s. 2)

Anders' udtalelse viser, at han ikke rigtig overvejer muligheden for at tage en pause fra sin uddannelse. Det peger på en tendens i samfundet til at opmuntre til konstant fremgang og undgåelse af at stoppe op, hvilket også kommer til udtryk i Anders' beslutning om at gå efter gymnasiet for at øge sine fremtidige muligheder. Selvom Anders udtrykker en positiv holdning til gymnasiet, erkender han også, at det vil blive hårdere end nu. Dette kan tolkes som en bevidsthed om de øgede krav og forventninger, der følger med gymnasieuddannelsen, og som en accept af den udfordring, han står overfor i en tid med accelererende forandringer.

Rosa mener, at de unge kan føle sig usikre, når de står over for det moderne samfunds hastige forandringer i deres tilværelse, f.eks. som at starte på en svære uddannelse. Så kan de opleve, at verden er fyldt med en overflod af muligheder, og dette kan skabe en følelse af at gå glip af chancer, oplevelser og erfaringer, hvis de vælger at tage en pause fra deres uddannelse.

Betydningen af fremtidig uddannelse betyder også meget for Daniel og Erik, der står over for at træffe vigtige beslutninger om deres fremtidige karrierevej. På baggrund af den accelererende sociale forandring, der kræver, at unge træffer beslutninger om deres fremtid allerede i en ung alder, kan dette være en udfordring. Alligevel gør de deres bedste for at træffe en beslutning baseret på deres personlige kendskab og forståelse af sig selv.

Daniel udtaler:

Ja, jeg har været meget i tvivl om skolen har været det rette for mig. Jeg tænkte også på gymnasiet og sådan noget, men det var ikke meget for mig. Så tog jeg elektriker som er noget med hænderne. Det motiverer mig, at jeg laver noget med mine hænder, for jeg synes selv, jeg er meget kreativ. (Bilag 2 – Daniel, s. 2)

Erik udtaler:

Ja, jeg går i 9.klasse, og jeg tager erhvervsuddannelsen efter som elektriker. Jeg tog det valg, fordi det at sidde på en stol hele dagen, ikke er noget for mig. (Bilag 3 – Erik, s. 2)

Daniel's udtalelse viser en intern refleksion over hans uddannelsesvalg og bekymringer om, hvorvidt skolegangen har været den rette vej for ham. Hans overvejelse af gymnasiet og hans efterfølgende valg af at blive elektriker afspejler en tilpasning til den accelererende sociale forandring, hvor traditionelle uddannelsesveje ikke længere er eneste mulighed. Han motiveres af muligheden for at arbejde med sine hænder og udtrykke sin kreativitet på en praktisk måde, hvilket kan ses som et forsøg på at finde en sti, der bedre matcher hans personlige interesser og evner i en tid med hurtige ændringer i uddannelseslandskabet.

På samme måde viser Erik's udtalelse en bevidsthed omkring hans personlige præferencer og en vilje til at vælge en karrierevej, der passer bedre til hans behov og ønsker. Hans beslutning om at blive elektriker i stedet for at fortsætte på gymnasiet illustrerer en tilpasning til den accelererende socialforandring, hvor traditionelle akademiske ruter ikke nødvendigvis er den bedste vej for alle. Hans motivation for at undgå at sidde stille hele dagen afspejler også en forståelse af, hvordan hans personlige trivsel og tilfredshed på arbejdet er vigtig i en tid med hurtige ændringer og øget fokus på individuelle præferencer og trivsel på arbejdspladsen

Desuden er det klart, at alle tre unge er meget opsatte på ikke at gå glip af noget. Med tanke på Rosas teori om samfundets høje hastighed, der eksisterer i samfundet, kan man forstå, at alle tre er klar over, at muligheden for at tage et år fri efter 9. klasse og arbejde, ikke er realistisk for dem. Derudover viser deres valg, at de tager hensyn til deres egne præferencer og styrker, hvilket indikerer, at de er opmærksomme på, hvad der er bedst for dem selv. De har alle en fast beslutning om at starte på en ungdomsuddannelse umiddelbart efter folkeskolen for at holde trit med deres jævnaldrende og imødekomme samfundets forventninger.

Disse observationer understøttes af rapporten ”Stigende mistrivsel blandt unge”, udarbejdet af Børne- og Ungdoms Pædagogernes Landsforbund, som fremhæver det omfattende præstationspres, der præger flere aspekter af de unges liv. Dette pres inkluderer ikke blot det akademiske felt, men strækker sig til en bredere kontekst, hvor de unge kontinuerligt evalueres og bedømmes af skolen. Den vedvarende evaluering, kombineret med kravet om at præsentere sig selv fra en optimal vinkel, kan have en dybtgående indvirkning på de unges selvopfattelse og potentielt forstærke følelser af utilstrækkelighed, hvilket kan bidrage til en stigning i antallet af mistrivselstilfælde (Hagemann, 2022). Dette perspektiv understreger vigtigheden af de unges beslutning om at fortsætte direkte til en ungdomsuddannelse, da de stræber efter at opfylde de forventninger, der stilles til dem af samfundet og skolesystemet.

Dette stemmer også overens med specialets forsknings fund fra indledningsskapitlet, hvor jeg påpegede, hvordan nutidens unge i Danmark oplever betydelige byrder i form af forventningspres, og hvordan dette præstationspres har en dybtgående indvirkning på deres trivsel og selvopfattelse.

4.1.5. Håndtering af presset

Når tempoet i hverdagen skruer op, kan det føre til stress, tidsmangel og en følelse af hastværk. Folk begynder at bekymre sig om, hvorvidt de kan følge med det hurtige tempo i det sociale liv. Rosa påpeger, at moderne mennesker sover mindre og spiser hurtigere end tidligere generationer. Derudover bliver ens oplevelser og de ting man laver, presset sammen, når man fjerner pauser og forsøger at lave flere ting på én gang, som når man jonglerer med flere opgaver samtidig.

Alt dette bidrager til en accelereret rytme i dagligdagen, selvom de præcise årsager til dette fænomen stadig ikke er fuldt forstået. I moderne tider har teknologisk fremskridt givet de unge en langt større tilgængelighed til viden og kommunikation. Takket være den teknologiske acceleration kan de hurtigt søge efter bøger på online-biblioteker og finde information og litteratur på internettet (Rosa, 2014, s. 22). Derudover kan de nemt kommunikere med deres lærer og klassekammerater gennem forskellige digitale platforme.

Men hvordan bliver den tid man sparer, egentlig brugt? Er den med til at give en mere frihed til at forfølge ens interesser og udtrykke ens individualitet, eller fører den blot til en forventning om at opnå mere på mindre tid? (Rosa, 2014, s. 26). Alle informanter er enige i, at folkeskolen i høj grad er præget af lektier, afleveringer og lange skoledage med varierende undervisningsindhold.

Informanten bliver spurgt om, hvordan han reagerer, når han står over for en presset tid samt tid med mange lektier og eksamener, og om han vælger at opgive eller hvordan han forsøger at finde

løsninger.

Shuaib udtaler følgende

Nej, nej, jeg giver ikke op. Jeg prøver først, hvad jeg kan, og hvis jeg ikke kan, så spørger jeg læreren Nogle gange, så nytter det heller ikke og spørge læreren. Så bliver man nødt til at selv søge på internettet. Det gør en lidt træt en gang imellem, men den gøre jeg kan spare tid og komme videre i opgaven hurtigere (Bilag 4 - Shuaib, s. 3)

Shuaibs citat afspejler tydeligt den øgede hastighed og det øgede pres, der følger med accelerationen af livstempoet i det moderne samfund. Han beskriver, hvordan han aktivt forsøger at håndtere opgaver ved først at prøve selv og derefter henvende sig til læreren, hvis han støder på vanskeligheder. Dette afspejler en bevidsthed om behovet for effektivitet og hurtig progression, hvilket er karakteristisk for en øget forventning om at foretage flere handlinger på kortere tid, som beskrevet af Rosa.

Desuden nævner Shuaib, at der nogle gange ikke er tid til at spørge læreren, og han bliver derfor nødt til at søge svar på internettet. Dette viser, hvordan individet oplever en konstant presset tidsramme og føler behov for at handle hurtigt for at følge med tempoet i klassen.

Selvom han erkender, at det kan være trættende at skulle søge efter svar på egen hånd, ser han det som en investering i at spare tid og komme videre i opgaven hurtigere. I accelerationssamfundet fremstår tid som en afgørende ressource, hvis ikke den vigtigste. Dette afspejles tydeligt gennem mine informanternes fokus på at spare tid, altså på at udføre specifikke handlinger på kortere tid ved at øge tempoet. Den teknologiske udvikling muliggør en sådan målrettet forøgelse af livstempoet (Rosa, 2014, s. 21).

En anden informant beskriver sin anvendelse af teknologi til at optimere sin tidsanvendelse i skolearbejdet og deler, hvilke strategier han benytter for at minimere den tid, han bruger på forberedelse og afleveringer. Anders udtaler:

Så oplever jeg, at det bliver hårdt og det hele giver ikke mening for mig, hvis der er noget, jeg ikke kan forstå. Det tit hvis det fag som fysik og dansk, nu hvor det der AI kommet ud, så det total nemt og kopier teksten ind og bede den om at skrive tingene for mig (Bilag 1 - Anders, s. 3)

Anders beskriver sin oplevelse af pres og frustration, især når han står over for udfordrende emner som matematik og dansk. Han føler, at tingene bliver svære, og det hele mister mening for ham, når

han ikke kan forstå dem. Dette afspejler den stress og bekymring, der kan opstå, når man føler sig overvældet af opgaver eller emner, man ikke helt forstår, og når man føler sig presset af omgivelsernes forventninger og tempo (Rosa, 2014, s. 26).

I sådanne pressede perioder vælger Anders at gøre brug af den teknologiske acceleration for at håndtere situationen. Han nævner, at med fremkomsten af kunstig intelligens (AI) kan visse opgaver nu udføres på en "total nem" måde, hvilket gør det muligt for ham at kopiere tekst og bede AI'en om at skrive tingene for ham. Dette viser en tendens til at søge efter hurtige løsninger og omgå visse udfordringer ved at benytte sig af teknologi til at øge tempoet i hans arbejdsproces og muligvis følge med omverdenens krav (Rosa, 2014, s. 27)

Anders' tilgang illustrerer Hartmut Rosas koncept om acceleration af livstempoet, hvor individet ønsker at udføre flere handlinger på kortere tid for at kunne holde trit med omgivelsernes tempo og forventninger. Den teknologiske acceleration, som Anders gør brug af, giver mulighed for at automatisere visse opgaver og dermed øge effektiviteten, men samtidig kan det føre til en følelse af tidsnød og stress, da der opstår en bekymring for, om man kan holde trit med det accelererede livstempo (Rosa, 2014, s. 26).

Denne situation afspejler Acceleration af livstempoet, hvor den konstante tilgængelighed og kravet om at være produktiv hele tiden lægger pres på den enkelte (Rosa, 2014, s. 28). Specialet viser i denne sammenhæng at når unge lever i et miljø med højt tempo, er de tilbøjelige til at prøve at opleve så meget som muligt. Dette projekt vil undersøge, hvordan dette hurtige tog af muligheder påvirker unges trivsel og påvirker deres livsvalg. Med afsæt i Rosas teori om acceleration af livstempoet, hvor man skal nå flere ting på kortere tid, kan man fortolke, at informanterne oplever at være i tidsnød.

Anders udtaler:

Fordi nu i de sidste to måneder, vi har tilbage. Bare sådan når man kommer i skole, så tænker man, ej der hele tiden eksamen. Så skal man koncentrere sig ekstra. Når du ikke har fået noget ud af timen, så tænker du sådan, at man er dum, hvis du forstår hvad jeg mener. (Bilag 1 – Anders, s. 6)

Anders' udtalelse kaster lys over den intense følelse af pres og stress, som unge kan opleve i pressede perioder, såsom eksamensperioder. Han beskriver, hvordan selv de sidste to måneder af

skoleåret kan være præget af en konstant bevidsthed om den kommende eksamen. Dette peger på en accelereret livsstil, hvor ungdommen føler sig tvunget til at øge deres indsats for at følge med tempoet og kravene i samfundet.

Når Anders nævner behovet for at ekstra koncentrere sig, indikerer det en opfattelse af, at den normale indsats ikke længere er tilstrækkelig i en tid, hvor forventningerne og kravene til præstationer er høje. Denne følelse af ekstra pres kan bidrage til en forøget følelse af utilstrækkelighed, da man risikerer at falde bagud, hvis man ikke kan følge med tempoet.

Desuden reflekterer Anders over konsekvenserne af ikke at få noget ud af undervisningstimen. Han giver udtryk for en frygt for at føle sig dum, hvis han ikke kan forstå det der bliver undervist i.

Dette afspejler en dybere problematik i forbindelse med præstationspres og den konstante følelse af at skulle præstere på et højt niveau for at blive anerkendt og accepteret af sine jævnaldrende og samfundet generelt. I lyset af Hartmut Rosas teori om Acceleration af livstempoet kan Anders' udtalelse fortolkes som et eksempel på, hvordan den øgede hastighed og kompleksitet i samfundet skaber en konstant følelse af pres og behovet for at præstere på et højt niveau for at følge med. Denne konstante jagt på at følge med tempoet kan føre til øget stress og angst, hvilket igen kan påvirke ungdommens mentale sundhed og trivsel negativt.

Shuaib og Anders har anvendt den teknologiske udvikling til at gøre deres arbejdsprocesser mere effektive. De har indset vigtigheden af effektivitet, da ”arbejdstiden er en helt essentiel faktor i al produktion” (Rosa, 2014, s. 33). For at holde sig konkurrencedygtige har de tilpasset deres tilgang og fundet måder at arbejde mere fleksibelt på. Dette er et eksempel på teknologisk acceleration, hvor den hastige udvikling af teknologi ændrer arbejdsmønstre og processer. Det er dog værd at bemærke, at denne tilpasning også kan have konsekvenser for deres evne til at lære og udvikle sig.

4.1.6. Fremmedgørelse i den sociale acceleration

Hvis den sociale acceleration hindrer nogle i at fordybe sig i et fag eller undervisning på skolen, kan det skabe en barriere for at opleve resonans. Dette kan resultere i, at de føler sig fremmedgjorte i deres tilværelse. Informanten, Anders beskriver netop sin oplevelse af manglende resonans i skolen, som fører til fremmedgørelse, i det følgende citat:

Anders udtaler:

Altså hvis jeg har kemi de første to timer, så aflyser jeg altid de to første timer. Fordi det er bare hovedpine. Det ikke mig. Og før sad jeg altid bare og kiggede på min telefon når vi havde det men den sidste tid, gad jeg bare ikke komme (Bilag 1 – Anders, s. 7)

Denne udtalelse kan analyseres ud fra Rosas teori om fremmedgørelse i den sociale acceleration. Anders føler sig fremmedgjort i kemiundervisningen, hvilket han beskriver som "bare hovedpine." Dette viser, at han ikke oplever resonans, en tilstand hvor individet føler sig i forbindelse med og engageret i det, de laver. I stedet føler han sig distanceret og uengageret, hvilket fører til, at han simpelthen undgår undervisningen.

Anders' brug af telefonen i timerne, inden han besluttede at blive væk helt, er et tydeligt tegn på den teknologiske acceleration, som Rosa beskriver. Denne acceleration har til hensigt at gøre kommunikationen lettere og mere effektiv, men i stedet har den skabt et konstant pres for at være tilgængelig og opdateret. Anders' distraktion med sin telefon viser, hvordan teknologisk acceleration kan trække opmærksomheden væk fra læringsaktiviteter, hvilket skaber en barriere for at opleve resonans i skolen.

Desuden siger Anders: " Det ikke mig. Fordi det er bare hovedpine.." Dette udsagn viser, at han ikke føler nogen forbindelse til indholdet eller undervisningsmetoderne i kemi. Han ser det som noget, der ikke passer til ham, hvilket indikerer en dyb følelse af fremmedgørelse. Denne manglende forbindelse mellem elev og undervisningen er kernen i fremmedgørelse, som Rosa beskriver.

Ved at aflyse timerne og undgå kemi helt, vælger Anders en coping-mekanisme, der yderligere forstærker hans fremmedgørelse. Han fjerner sig fysisk fra det, der skaber ubehag og stress, hvilket dog ikke løser det underliggende problem: manglen på resonans og engagement i undervisningen. Resultatet er, at elever som Anders føler sig fremmedgjorte og uengagerede, hvilket hæmmer deres læring og trivsel.

Informanten Shuaib deler også sine oplevelser om sin tid i klassen, når han ikke forstår undervisningen, ligesom Anders gør.

Shuaibs udtalelser giver en klar indsigt i, hvordan den sociale acceleration og manglen på resonans kan føre til fremmedgørelse, især i en uddannelseskontekst. Hartmut Rosa beskriver fremmedgørelse som en tilstand, hvor individet føler sig adskilt fra det de laver, hvilket resulterer i

en manglende følelse af mening og forbindelse. Shuaibs oplevelser i skolen illustrerer dette på flere måder.

Shuaib udtaler:

Altså når jeg ikke forstår undervisningen, så føler jeg mig lidt dum. Så tænker jeg alle andre forstår det, men jeg har ikke forstået det. Så tænkte jeg så må jeg lige fokusere lidt mere. Måske fordi jeg selv ikke havde nok fokus på timen imens læreren snakkede. (Bilag 4 – Shuaib, s. 7)

Her beskriver Shuaib, hvordan han oplever en følelse af utilstrækkelighed, når han ikke forstår undervisningen. Han sammenligner sig selv med sine klassekammerater og føler sig dum, hvilket er en tydelig manifestation af fremmedgørelse. Denne følelse af at være anderledes eller mindre kompetent end andre kan skabe en afstand mellem ham og hans læringsmiljø. Shuaibs forsøg på at fokusere mere og rette sin opmærksomhed viser, at han prøver at overkomme denne fremmedgørelse, men det underliggende problem er hans oplevelse af at være afkoblet fra undervisningen.

Shuaib fortsætter:

Ja, når jeg ikke sådan rigtig forstår det, Så det kan godt føles stress på en. For eksempel får du nogle lektier for, at jeg ikke har forstået det, så skal jeg selv blive ved med at spørge læreren igen, selvom de lige forklarede det hele for os [...] (Bilag 4 – Shuaib, s. 8)

Denne udtalelse uddyber Shuaibs oplevelse af stress, når han ikke forstår lektierne eller undervisningen. Stressen kommer fra behovet for at gentagne gange spørge læreren om hjælp, selv efter at læreren har forklaret materialet. Dette gentagne behov for afklaring kan føre til en følelse af håbløshed og frustration, yderligere forstærkende fremmedgørelsen.

I sidste ende viser Shuaibs udtalelser, hvordan den sociale acceleration kan skabe en barriere for dyb læring og resonans. Hans oplevelse af at være adskilt fra undervisningen og føle sig stresset og utilstrækkelig er et klart eksempel på fremmedgørelse, som Rosa beskriver. Shuaibs situation fremhæver behovet for undervisningsmetoder, der fremmer engagement og dyb forståelse, så eleverne kan opleve resonans i stedet for fremmedgørelse.

4.1.7. Opsummering af analyse

Unge liv er i hastig forandring på grund af social acceleration. Efter folkeskolen står de over for at træffe store beslutninger om deres fremtid, presset af samfundets forventninger. Nogle vælger gymnasiet for at øge deres muligheder, mens andre foretrækker erhvervsuddannelser. Dette valg afspejler den øgede tempo i samfundet, hvor unge føler sig presset til at vælge deres fremtidige karrierevej tidligt.

Samtidig oplever unge en travl hverdag, hvor de forsøger at følge med det hurtige tempo. De bruger teknologi til at spare tid, men det kan føre til stress og følelse af tidsnød. I skolen føler de sig ofte fremmedgjorte, især når de ikke forstår undervisningen. Dette skaber yderligere stress og frustration, da de kæmper for at håndtere kravene i det accelererede samfund.

Begge aspekter af social acceleration sætter unge under pres, både når det handler om livsvalg og dagligdags stress. Det skaber følelse af fremmedgørelse, som de forsøger at tackle på forskellige måder.

4.2. De unges oplevelse af resonans:

4.2.1. Hvad motiverer og engagerer eleverne?

I det kommende afsnit præsenteres udsagn fra informanterne, hvor de deler deres personlige refleksioner om, hvad de finder glæde og tilfredsstillelse i ved skolegangen. Disse citater vil belyse de elementer, de værdsætter mest, og hvad der gør en skoledag god for dem. Gennem deres egne stemmer vil jeg få en forståelse af, hvad der motiverer og engagerer dem i deres daglige skoleliv

Daniel udtaler:

Det jeg nyder ved at være elev. At jeg får lært noget nyt, og jeg kan spørge ind til det jeg interesserer mig om, som jeg kan få et svar på fra læreren. Man er sammen med sine venner og klassekammerater, som man også snakke med om tingene. Vi har et godt sammenhold i klassen. Det kan jeg godt lide også (Bilag 2 – Daniel, s. 7)

Daniel oplever resonans gennem undervisningen ved at engagere sig i det faglige stof og gennem de interaktioner, han har med læreren og sine klassekammerater. Når han siger, "Det jeg nyder ved at være elev. At jeg får lært noget nyt, og jeg kan spørge ind til det, jeg interesserer mig om, som jeg

kan få et svar på fra læreren," peger han på den direkte kontakt og feedback, der skaber en meningsfuld forbindelse til det lærte materiale. Denne interaktion med læreren er afgørende for at opnå resonans, fordi den tilbyder Daniel en mulighed for at dykke dybere ned i emner, han finder spændende, og få sine spørgsmål besvaret på en måde, der gør læringen relevant og personlig.

Videre nævner Daniel, "Man er sammen med sine venner og klassekammerater, som man også snakke med om tingene. Vi har et godt sammenhold i klassen. Det kan jeg godt lide også." Dette udsagn understøtter idéen om, at resonans også opstår gennem sociale interaktioner. Hans nydelse af det gode sammenhold og diskussionerne med klassekammeraterne viser, hvordan relationerne i klassen bidrager til en fælles forståelse og et kollektivt engagement i læringen. Disse relationer er essentielle for resonans, da de skaber en horisontal resonansakse, hvor eleverne spejler og understøtter hinandens læring og interesse for materialet.

Ifølge Hartmut Rosa's resonanstheori fuldender disse aspekter resonanstrekanten, hvor forbindelsen mellem Daniel, læreren og klassekammeraterne skaber en dynamisk og engageret læringsoplevelse (Rosa, 2019, s. 244). Resonans opstår, når der er en gensidig afstemning og engagement i interaktionen, hvilket Daniel tydeligt oplever både i sin kontakt med læreren og i de sociale bånd med sine klassekammerater. Den horisontale resonansakse mellem Daniel og hans medstuderende forstærker hans udbytte af undervisningen, idet fællesskabet og de delte interesser gør læringen mere levende og betydningsfuld.

På denne måde viser Daniel's citat, hvordan resonans kan opstå gennem en kombination af faglig interesse, direkte interaktion med læreren, og stærke sociale relationer i klassen. Disse elementer er alle afgørende for at skabe en læringsmiljø, hvor eleverne ikke blot modtager viden, men aktivt engagerer sig i og bidrager til undervisningen, hvilket igen forstærker deres oplevelse af mening og trivsel i skolen. Det samme gør sig gældende når Erik bliver spurgt:

Erik udtaler:

Det bedste ved at være i skole er når jeg snakker mere med læreren i timerne, når jeg forstår det vi lærer og spørger mere ind til det. Det giver mig en god følelse, fordi jeg også forstod det. (Bilag 3 – Erik, s. 11)

Eriks udtalelse illustrerer, hvordan resonans i skolen opstår også gennem hans aktive deltagelse og forståelse af det faglige indhold. Når Erik siger, "Det bedste ved at være i skole er, når jeg snakker

mere med læreren i timerne" fremhæver han vigtigheden af direkte interaktion med læreren. Denne kommunikation skaber en forbindelse, hvor Erik føler sig hørt og støttet i sin læring. Ifølge Hartmut Rosa er denne form for resonans afgørende, da det skaber en dynamisk og meningsfuld læringsoplevelse.

Videre uddyber Erik, "når jeg forstår det vi lærer og spørger mere ind til det." Dette viser, at hans engagement og forståelse af materialet er centralt for hans oplevelse af resonans. Når Erik kan stille spørgsmål og få klare svar, føler han en dybere forbindelse til undervisningen. Denne proces, hvor han aktivt engagerer sig og opnår forståelse, skaber en følelse af mening og relevans i hans skolegang. Erik slutter med at sige, "Det giver mig en god følelse, fordi jeg også forstod det." Denne følelse af tilfredshed og glæde ved forståelse er et klart tegn på resonans. For Erik betyder det, at han ikke blot modtager information passivt, men aktivt deltager i sin egen læringsproces. Dette skaber en positiv feedback-loop, hvor hans forståelse og engagement forstærker hinanden.

Eriks citat demonstrerer således, hvordan resonans kan opstå gennem aktiv deltagelse og engagement i undervisningen. Hans positive oplevelse af at forstå materialet og interagere med læreren understøtter Rosas teori om, at resonans i skolen er afgørende for elevernes trivsel og faglige udvikling.

Når man ser på de to andre informanternes svar, så det tydeligt og se at deres det sociale spiller mere ind for hvad

Anders udtaler:

En god dag for mig er, at alle mine venner er sammen med mig. Og hvis der noget jeg forstår i skolen f.eks. til timen, Så sætter jeg mig ind i det, og så forstår jeg det bedre, og så bliver jeg glad og så vil jeg rigtig gerne mere, fordi jeg forstår det (Bilag 1 - Anders, s. 8).

Anders beskriver en god dag i skolen som en dag, hvor han er sammen med sine venner og forstår undervisningen. Han siger: "En god dag for mig er, at alle mine venner er sammen med mig. Og hvis der noget jeg forstår i skolen f.eks. til timen, Så sætter jeg mig ind i det, og så forstår jeg det bedre, og så bliver jeg glad og så vil jeg rigtig gerne mere, fordi jeg forstår det." For Anders er det sociale samvær med vennerne en vigtig del af hans skoleoplevelse. Denne sociale dimension bidrager til hans oplevelse af resonans, da det giver ham en følelse af tilhørighed og støtte.

Desuden peger Anders på, at forståelsen af undervisningen spiller en central rolle i hans oplevelse af resonans. Når han forstår noget i skolen, føler han sig motiveret og glad, hvilket yderligere øger hans engagement. Dette viser, at Anders opnår resonans både gennem sociale relationer og ved at føle sig kompetent og forstået i læringssituationen. Hans motivation stiger, når han oplever succes og forståelse, hvilket bekræfter Hartmut Rosas teori om resonans, hvor en dynamisk og meningsfuld interaktion mellem individet og omgivelserne skaber en positiv læringsoplevelse.

Shuaib udtaler:

Jeg kan godt lide at svare på spørgsmål fra læreren når de spørger, hvis jeg kan, så det dejligt, plus så er det altid godt at være rundt sammen med folk på gangene og hygge (Bilag 4 - Shuaib, s. 7).

Shuaib udtrykker sin glæde ved at kunne svare på lærerens spørgsmål og interagere med sine klassekammerater: "Jeg kan godt lide at svare på spørgsmål fra læreren når de spørger, hvis jeg kan, så det dejligt, plus så er det altid godt at være rundt sammen med folk på gangene og hygge." For Shuaib er resonans i skolen tæt knyttet til hans evne til at deltage aktivt i undervisningen ved at svare på spørgsmål. Dette giver ham en følelse af kompetence og anerkendelse, som er central for hans oplevelse af resonans.

Derudover fremhæver Shuaib vigtigheden af sociale interaktioner uden for klasseværelset, såsom at være sammen med venner på gangene og hygge sig. Disse uformelle sociale relationer spiller en vigtig rolle i hans trivsel og bidrager til en positiv skoleoplevelse. Shuaibs glæde ved både den faglige deltagelse og de sociale aspekter af skolelivet viser, at resonans kan opstå gennem forskellige former for interaktion, både inden for og uden for undervisningen.

Erik og Daniel opnår resonans primært gennem deres forståelse af det faglige indhold og deres interaktioner med lærere og klassekammerater. Erik og Daniel oplever resonans gennem det at lære noget nyt og kunne stille spørgsmål om det, han interesserer sig for, samtidig med at han nyder det sociale sammenhold i klassen.

Anders og Shuaib adskiller sig ved at lægge større vægt på de sociale aspekter af skolelivet som en vigtig del af deres resonansoplevelse. Anders finder glæde i at være sammen med vennerne og føler sig motiveret, når han forstår undervisningen. Shuaib nyder at kunne svare på spørgsmål i timerne og værdsætter de uformelle sociale interaktioner på gangene.

Selvom deres måder at opnå resonans på er forskellige, viser alle fire citater, at både faglige og sociale elementer spiller en central rolle i elevernes trivsel og oplevelse af resonans i skolen. Anders og Shuaib viser, at resonans kan opnås gennem en kombination af sociale relationer og faglig forståelse, hvilket understøtter Rosas teori om, at meningsfulde interaktioner med både mennesker og materiale er afgørende for en positiv skoleoplevelse.

Næste afsnit vil dykke ned i, hvordan de studerendes sociokulturelle baggrund og habitus kan påvirke deres oplevelser af mistrivsel. Samtidig vil der blive undersøgt, hvordan nogle formår at opleve trivsel på trods af disse udfordringer.

4.3. Analysedel 2- Habitus & Kapitalformernes betydning for de unge

I dette afsnit vil der besvares på problemformulerings andet spørgsmål, som omhandler, hvordan de unges habitus påvirker deres evne til at finde støtte og opnå resonans i skolen

Hvordan spiller habitus ind på deres evne til at finde støtte og opnå resonans

Formålet er ikke blot at evaluere, om de studerende oplever succes, men snarere at analysere de faktorer, der bidrager til deres resonans, herunder deres kapitalformer og habitus.

Disse koncepter belyser, hvordan faktorer som forældrenes uddannelsesbaggrund og de økonomiske samt sociale forhold, hvori de unge er opvokset, influerer på deres adfærdsmønstre og handlingsformer. Dette er relevant i forhold til de unges interaktioner og erfaringer med uddannelsesinstitutioner som folkeskoler mm. Ifølge Rosa er det de strukturelle og kulturelle rammer i samfundet, der determinerer, om individet vil opleve resonans eller fremmedgørelse i sine relationer til omverdenen.

For at forstå de unges oplevelser af trivsel og mistrivsel i skolen er det afgørende at anerkende, hvordan deres perspektiver på verden er formet af de forskellige miljøer, de er en del af. Disse miljøer, herunder skolen, familien og fritidsaktiviteter, bidrager til at forme deres erfaringer og adfærd. Dette understreger vigtigheden af at forstå elevernes sociale og kulturelle kapital samt deres habitus for at få indsigt i, hvordan disse faktorer påvirker deres muligheder for at opleve resonans og anerkendelse i skolemiljøet.

Samtlige informanter, Anders, Daniel, Erik og Shuaib, deler en fælles baggrund præget af deres opvækst på Vestegnen. Deres familiære kontekst og socioøkonomiske status er væsentlige faktorer, der påvirker deres habitus og kapitalformer. Som børn af ikke-akademiske forældre deler de en

erfaring af at vokse op i et miljø, hvor deres forældres beskæftigelse og ressourcer har formet deres hverdag og perspektiv på verden. For eksempel har både Erik og Daniel en ambition om at blive elektrikere, hvilket afspejler deres ønske om at følge i deres forældres fodspor og fortsætte inden for håndværkerfaget, der er nært knyttet til deres familiære baggrund.

Anders, derimod, er usikker på sin fars beskæftigelse og er stadig i tvivl om sin fremtidige karrierevej efter 9. klasse. Hans ambition om at starte på STX vidner dog om et ønske om at forfølge en akademisk uddannelse, der kan åbne nye muligheder for ham. På samme måde har Shuaib store ambitioner om at læse til civilingeniør, på trods af hans forældres beskedne job som taxachauffør og rengøringsdame. Dette viser, at trods deres forskellige baggrunde og mål for fremtiden, er de alle påvirket af deres familiemæssige og socioøkonomiske kontekst, hvilket former deres habitus og kapitalformer og dermed deres oplevelse af skolen og fremtidsmulighederne.

4.3.1 Indflydelsen af kulturel og social Kapital

Et af de vigtigste aspekter ved kulturel kapital er dens evne til at blive videregivet fra en generation til den næste. Kulturel kapital omfatter værdier, viden og uddannelse, som en familie har. For at kunne opbygge kulturel kapital hurtigt og effektivt senere i livet, er det vigtigt, at denne videregivelse starter tidligt og sker effektivt. Dette sker typisk i familier, der allerede har en stærk kulturel kapital, hvilket skaber en kontinuerlig opbygning af kapitalen gennem generationer (Bourdieu, 1986, s. 19).

Social kapital spiller også en vigtig rolle i denne proces. Social kapital refererer til de ressourcer, som individer kan få adgang til gennem deres sociale netværk og relationer. For familier med stærk social kapital betyder det, at de har adgang til støtte, information og muligheder gennem deres forbindelser. Dette kan yderligere styrke deres evne til at opbygge og videregive kulturel kapital. Når Shuaib bliver spurgt, hvordan han håndterer stressede situationer på skolen, hvor han ikke forstår et emne eller fag, udtaler han:

Når der er pres i skolen, så siger jeg ikke så meget til folk. Jeg klarer det selv. Nogle gange sidder jeg bare der og tænker over, hvad jeg skal gøre. Så snakker jeg med mine venner om, hvad der har irriteret mig, eller hvis der er noget, der er sket på skolen" (Bilag 4 - Shuaib, s. 10).

I Shuaibs tilfælde kan det se, hvordan hans habitus, formet af hans sociale og kulturelle kontekst, spiller en rolle i hans reaktioner på skolens udfordringer. Shuaib nævner, at han ikke umiddelbart

søger hjælp fra sin familie, men i stedet forsøger at klare tingene selv og derefter taler med sine venner. Dette kan ses som et udtryk for en habitus, der værdsætter selvstændighed og selvrefleksion. Shuaib's håndtering af pres i skolen kan analyseres gennem Bourdieu's begreber om Social kapital. Bourdieu beskriver at Social kapital refererer til ressourcer, der er tilgængelige gennem et netværk af forhold og forbindelser. (Bourdieu, 1986, s. 16) Shuaib's netværk af venner udgør en vigtig del af hans sociale kapital. Ved at tale med sine venner om, hvad der har irriteret ham, trækker han på de relationer og den støtte, som hans sociale netværk tilbyder. Denne sociale kapital giver ham ressourcer og en platform til at ventilere og få feedback, hvilket hjælper ham med at håndtere udfordringer.

Shuaib's tilgang til at håndtere pres kan afspejle en begrænset mængde af den akademiske kulturelle kapital, der typisk overføres fra en familie med stor akademisk erfaring. Hvis hans familie ikke har en stærk akademisk baggrund, kan Shuaib være nødt til at udvikle egne strategier til at navigere i skolesystemet. Dette kan forklare, hvorfor han vælger at tænke selv først, hvilket indikerer en form for praktisk logik, der er en del af hans habitus.

Når man ser på udtalelserne fra informanterne Daniel og Erik i modsætning til Anders, bliver det tydeligt, at den kulturelle kapital kan have en betydelig indflydelse på, hvorvidt de bruger deres omgivelser til at tale om vanskeligheder i skolen. Daniel og Erik nævner, at deres forældre har faste job, selvom ingen af dem har en akademisk uddannelse. De faste rutiner og strukturer i deres forældres liv bidrager til en stabil kernefamilie. Daniel forklarer, at hans mor arbejder på et plejehjem, og hans far er gårdmand (Bilag 2 – Daniel, s. 2). Tilsvarende nævner Erik, at hans mor arbejder hos Arla, og hans far er tømrer. (Bilag 3 – Erik, s. 1)

I kontrast hertil er Anders' situation mere usikker, når det kommer til hans forældres beskæftigelse. Anders forklarer, at hans mor arbejder som SOSU-hjælper, men han er usikker på, hvad hans fars arbejde indebærer. Han nævner blot, at hans far arbejder med et eller andet, uden at kende de specifikke detaljer (Bilag 1 – Anders, s. 1). Denne mangel på klarhed og struktur kan bidrage til en følelse af usikkerhed og måske mindre støtte i hjemmet, hvilket kan påvirke hans villighed eller evne til at søge hjælp fra sine forældre eller tale om sine problemer i skolen.

Dette understreger, hvordan kulturel kapital, i form af forældrenes uddannelsesniveau og arbejdssituation, kan spille en rolle i, hvordan unge håndterer udfordringer og søger støtte i deres omgivelser. Daniels og Eriks familiemiljøer tilbyder en vis stabilitet, der kan fremme åben kommunikation, mens Anders' mere uklare familiære situation måske begrænser denne mulighed.

Når man ser på udtalelserne fra Daniel og Erik, bliver det klart, hvordan deres kulturelle og sociale kapital spiller en rolle i deres håndtering af pressede situationer i skolen.

Daniel udtaler:

Jeg kan godt bruge min familie og mine venner til at finde løsninger på det. Måske planlægge lidt, hvad der skal ske i morgen og i løbet af ugen. (Bilag 2 – Daniel, s. 11)

Erik udtaler:

Ja. Jeg kan godt lide at snakke med mine venner, hvis det ikke går godt i skolen eller udenfor skolen. Man kan ikke altid sige de samme ting til ens forældre som man kan til ens venner. (Bilag 3 – Erik, s. 11)

Begge informanter udtrykker, at de gør brug af deres kulturelle og sociale kapital for at overkomme de perioder i skolen, der er udfordrende for dem. Kulturel kapital, som Pierre Bourdieu beskriver, inkluderer de immaterielle værdier som uddannelse, sprogbrug, og kulturelle vaner, der erhverves gennem opvækst og uddannelse. Social kapital refererer til de ressourcer, man kan trække på gennem sine sociale netværk. (Hansen, 2013. s. 102) Når man ser på udtalelserne fra informanterne Daniel og Erik i modsætning til Anders, bliver det tydeligt, at den kulturelle kapital kan have en betydelig indflydelse på, hvorvidt de bruger deres omgivelser til at tale om vanskeligheder i skolen.

Dette understreger, hvordan kulturel kapital, i form af forældrenes uddannelsesniveau og arbejdssituation, kan spille en rolle i, hvordan unge håndterer udfordringer og søger støtte i deres omgivelser.

Daniels og Eriks familiemiljøer tilbyder en vis stabilitet, der kan fremme åben kommunikation, mens Anders' mere uklare familiære situation måske begrænser denne mulighed. Daniel og Erik udtrykker, at de aktivt bruger deres netværk, inklusive familie og venner, til at finde løsninger på deres problemer. Dette viser, at de har opbygget en habitus, hvor de ser deres sociale omgivelser som en ressource. Ifølge Bourdieu er habitus de indlejrede vaner, færdigheder og dispositioner, som man tilegner sig gennem ens livserfaringer. (Hansen, 2013. s. 105) Daniels og Eriks udsagn viser, at deres habitus er præget af en forståelse af vigtigheden af social støtte og planlægning.

Erik påpeger, at han foretrækker at snakke visse emner med sine venner frem for sine forældre, hvilket også peger på en forskel i, hvordan forskellige former for social kapital bruges i forskellige

situationer. Dette indikerer en evne til at navigere mellem forskellige sociale kontekster og udnytte de relevante former for kapital, der er mest hensigtsmæssige i hver situation.

På den anden side viser Anders' usikkerhed omkring sin fars arbejde en potentiel mangel på strukturel støtte, hvilket kan påvirke hans habitus negativt. Denne usikkerhed kan begrænse hans adgang til den form for kulturel og social kapital, der ville kunne støtte ham i at håndtere udfordringer i skolen på en effektiv måde.

Anders udtaler:

Nej, jeg snakker ikke med nogen om det. Det er ikke sådan en ting, man snakker om. Det er slet ikke en ting man snakker om. Stress og sådan noget, det er en ting, man snakker om. Det noget man holder inde med. (Bilag 1 – Anders, s. 11)

Anders' modvilje mod at dele sine problemer, selv med venner eller familie, viser en mulig mangel på tillid til, at hans netværk kan tilbyde den nødvendige støtte han har brug. Denne tilgang kan være formet af den habitus, han har udviklet gennem sin opvækst, hvor han måske ikke har oplevet den samme stabilitet og støtte som de andre informanter. Anders nævner, at hans mor arbejder som SOSU-hjælper, men han er usikker på, hvad hans fars arbejde indebærer, hvilket viser en mangel på klarhed og strukturel støtte i hjemmet (Bilag 1 – Anders, s. 1). Anders' manglende vilje til at dele sine problemer kan ses som et resultat af en mindre stabil opvækst, hvor den kulturelle kapital ikke har givet ham de samme ressourcer og redskaber til at håndtere stress gennem sociale netværk. Dette resulterer i en habitus, hvor han føler, at problemer bør holdes indvendigt og ikke deles, hvilket kan være hæmmende for hans evne til at tackle udfordringer effektivt

Bourdieu argumenterer for, at kulturel kapital, som overføres fra generation til generation, spiller en central rolle i at forme individers habitus. (Hansen, 2013. s. 105) Familier med en stærk kulturel kapital kan lettere og hurtigere akkumulere yderligere kulturel kapital, hvilket styrker deres medlemmers muligheder for succes. I Daniels og Eriks tilfælde har deres familiers stabile arbejdsliv sandsynligvis bidraget til en følelse af sikkerhed og støtte, der gør dem komfortable med at bruge deres sociale kapital til at tackle udfordringer. Shuaibs situation, med høje forventninger fra

familien og en motivation frem for pres, viser også en stærk indre drivkraft, sandsynligvis understøttet af den sociale kapital fra hans venner.

4.3.2. Unges socioøkonomiske kapital i hverdagen

Som tidligere nævnt, har alle informanternes forældre jobs, der kræver faste rutiner, hvilket også påvirker deres familiers livsstil. Udover dette har kapitalformerne en indbyrdes påvirkning. Det vil sige, at forskellige former for kapital kan påvirke hinanden og have gensidige effekter. For eksempel kan den økonomiske kapital have indflydelse på den kulturelle kapital. (Bourdieu, 1986, s. 18).

Dette betyder, at uddannelser, der normalt associeres med lav kulturel kapital, ofte også giver en lavere økonomisk belønning sammenlignet med uddannelser, der er forbundet med højere kulturel kapital. Disse økonomiske begrænsninger kan betyde, at visse kulturelle aktiviteter bliver sværere at deltage i, hvilket igen kan begrænse mulighederne for at opbygge nye sociale relationer. Denne interaktion mellem forskellige former for kapital kan også påvirke mulighederne for at styrke ens samlede kapital

Informanternes baggrund og deres forældres beskæftigelse spiller en afgørende rolle i forståelsen af deres kapitalformer og de indbyrdes påvirkninger. Som tidligere beskrevet har ingen af informanternes forældre en akademisk baggrund, hvilket kan have betydning for deres adgang til kulturel kapital. Dette skyldes, at den økonomiske kapital ofte har indflydelse på den kulturelle kapital, og informanternes familiers beskæftigelse kan derfor påvirke deres muligheder på dette område.

Selvom informanternes kulturelle kapital på det akademiske område kan være begrænset, viser deres udtalelser, at de forsøger og holde økonomisk kapital til deres daglige behov.

3 ud af 4 af informanterne udtaler at de har et arbejde udover deres skole

Anders udtaler:

[...] Nu hvor jeg arbejder, så har jeg ikke så meget tid til at slappe af. Så er det skole og så arbejde lige efter. Så er det sådan og så måske også nogle gange op at træne. Jeg skal jo tjene nogle penge, så jeg kan betale mine ting (Bilag 1 – Anders, s. 9)

Anders' udtalelse giver et indblik i, hvordan økonomisk kapital påvirker hans dagligdag og prioriteringer. Han nævner, at han ikke har meget tid til at slappe af, da han arbejder og går i skole, og at han endda finder tid til at træne ind i mellem. Han understreger vigtigheden af arbejde og nævner specifikt behovet for at tjene penge til sine ting og andre udgifter måske. Dette viser, hvordan økonomisk kapital påvirker hans beslutninger og aktiviteter i hverdagen.

Anders' behov for at arbejde for at tjene penge afspejler Bourdieus begreb om økonomisk kapital, som refererer til de økonomiske ressourcer, man har adgang til. For Anders er arbejdet ikke kun en måde at tjene penge på, men det er også nødvendigt for at opretholde visse livsstilsvalg, som f.eks. at have nogle behov for ting. Dette viser, hvordan økonomisk kapital ikke blot handler om at have penge, men også om at have adgang til ressourcer, der muliggør visse aktiviteter og valg i livet.

Anders' situation afspejler også den gensidige påvirkning mellem kulturel og økonomisk kapital. Hans behov for at betale for sine ting kan ses som en konsekvens af hans ønske om at opretholde visse aktiviteter, der måske er forbundet med en bestemt kulturel kapital. Dette understreger den kompleksitet, der ligger i forholdet mellem forskellige kapitalformer og hvordan de påvirker hinanden i hverdagen

Det samme gør sig gældende for Informanten Erik, der udtaler følgende:

Erik udtaler:

Bare lidt hjælp til siden. Så jeg kan betale mit fitness og mikenta abonnement (Bilag 3 – Erik, s. 9)

På præcis samme måde som med Anders afspejler Eriks udtalelse Bourdieus begreb om økonomisk kapital, hvor arbejde og indkomst spiller en central rolle i hverdagslivet. For Erik er det ikke kun en mulighed for at tjene penge, men det er også nødvendigt for at opretholde visse livsstilsvalg og aktiviteter som f.eks. at have et fitnessabonnement.

Udover dette så udtaler Shuaib også, at han havde et arbejde i sit boligområde, og nu et arbejde med sin far.

Shuaib udtaler:

Ja, sidste år, så arbejder jeg på en café Ask,i askerød. Og så min far er jo taxachauffør, når han får kvitteringerne, så laver jeg alt det for ham, så han kunne se om der var nogle fejl eller mangler. (Bilag 4 – Shuaib, s. 10)

Shuaibs udtalelse giver et indblik i, hvordan hans kulturelle kapital påvirker hans økonomiske situation. Som han nævner, arbejdede han på en café, og han hjalp sin far, der er taxachauffør, med at gennemgå kvitteringerne for at kontrollere eventuelle fejl eller mangler. Denne aktivitet viser, hvordan Shuaib udnytter den kulturelle kapital, han har opbygget, til at styrke sin families økonomiske kapital.

Bourdieu betoner, at kulturel kapital kan manifestere sig på forskellige måder, herunder gennem færdigheder, viden og netværk. I Shuaibs tilfælde udnytter han sin evne til at forstå og arbejde med tal, sandsynligvis udviklet gennem sin opvækst og uddannelse, til at hjælpe sin far med hans arbejde som taxachauffør. Denne handling afspejler ikke kun Shuaibs bidrag til familiens økonomiske aktiviteter, men også hvordan kulturel kapital kan omsættes til økonomisk værdi.

Desuden demonstrerer Shuaibs engagement i sin fars arbejde en form for social kapital, hvor han udnytter sine relationer og familienetværk til at styrke familiens økonomiske situation. Ved at bidrage til farens arbejde viser Shuaib ikke kun en form for økonomisk kapital, men også en dyb forståelse for betydningen af at hjælpe hinanden og trække på familiens ressourcer.

Samlet set illustrerer Shuaibs udtalelse, hvordan kulturel kapital kan oversættes til økonomisk kapital gennem handlinger og engagement i familiens økonomiske aktiviteter. Den viser også den gensidige forbindelse mellem forskellige former for kapital, hvor kulturel og social kapital arbejder sammen for at styrke familiens økonomiske position.

Opsummering:

I analysen af informanternes dagligdag viser det sig tydeligt, hvordan deres habitus og kapitalformer påvirker deres evne til at navigere og finde støtte i skolesystemet. Familier med en stærk kulturel og social kapital fremmer en åben kommunikation og brug af sociale netværk til at håndtere udfordringer. Derudover viser informanternes engagement i arbejde og hjælp til familien, hvordan kulturel kapital kan omsættes til økonomisk værdi og styrke familiens position. Samlet set understreger analysen kompleksiteten i interaktionen mellem kulturel, social og økonomisk kapital, og hvordan disse faktorer formes af og påvirker informanternes daglige liv og muligheder.

Kapital 5- Konklusion

I dette speciale har jeg dykket ned i spørgsmålet om, hvordan et samfund med høj hastighed påvirker de unges trivsel i skolen og hvordan deres habitus spiller en afgørende rolle i deres evne til at finde støtte og opnå resonans. Gennem min undersøgelse har jeg søgt at forstå, hvordan samfundets tempo og krav til præstation influerer på de unges oplevelser i skolemiljøet og hvordan deres sociale og kulturelle baggrund bidrager til deres tilpasning og reaktioner på disse forhold. Jeg har arbejdet selvstændigt med specialet og har forsøgt at afdække de komplekse sammenhænge mellem samfundsmæssige forhold, individuelle habitus og unges trivsel i uddannelsessystemet

Analysen af unges trivsel i skolen i lyset af Hartmut Rosas' teori om den sociale acceleration giver værdifulde indsigter i, hvordan samfundsmæssige forandringer påvirker deres skoleliv og trivsel. Denne analyse har vist, at den sociale acceleration skaber både udfordringer og muligheder for unge i deres skolegang.

Først og fremmest viser analysen, at den sociale acceleration medfører øget pres på specialets informanter til at træffe hurtige beslutninger og følge det hurtige tempo i samfundet. Dette pres kan føre til fremmedgørelse, især når informanterne føler sig distanceret og uengagerede i skolen på grund af manglende resonans med undervisningen. Dette blev tydeligt illustreret gennem Anders' og Shuaib's oplevelser af at føle sig fremmedgjorte, når de ikke forstod undervisningen, og deres forsøg på at håndtere denne fremmedgørelse gennem forskellige coping-mekanismer.

På trods af disse udfordringer viser analysen også, at resonans kan opstå gennem en kombination af faglig interesse og sociale interaktioner i skolen. Daniel og Erik oplever resonans gennem deres aktive deltagelse i undervisningen og stærke relationer med både lærere og klassekammerater. Deres glæde ved at lære noget nyt og føle sig forstået og støttet i skolen understreger vigtigheden af meningsfulde interaktioner for elevernes trivsel og faglige udvikling. Derudover viser Anders og Shuaib, at resonans også kan opnås gennem sociale relationer og følelsen af tilhørighed i skolen. Deres fokus på det sociale aspekt af skolelivet som en kilde til glæde og motivation understreger betydningen af inklusion og fællesskab for unge i deres skolegang.

Samlet set viser analysen, at både faglige og sociale elementer spiller en afgørende rolle i elevernes trivsel og oplevelse af resonans i skolen. Mens den sociale acceleration kan skabe udfordringer i form af øget pres og fremmedgørelse, giver den også muligheder for at opnå resonans gennem meningsfulde interaktioner og engagement i både fagligt og socialt samvær. For at støtte unges trivsel og læring i den accelererede verden er det derfor vigtigt at skabe et læringsmiljø, der

fremmer både faglig interesse og sociale relationer, så eleverne kan opleve resonans og føle sig engagerede og forbundne i skolen.

Analysen af informanternes dagligdag fremhæver tydeligt, hvordan deres habitus og kapitalformer påvirker deres evne til at navigere og finde støtte i skolesystemet. Familier med en stærk kulturel og social kapital fremmer åben kommunikation og brug af sociale netværk til at tackle udfordringer. Derudover viser informanternes engagement i at have et arbejde og hjælpe familien, hvordan kulturel kapital kan oversættes til økonomisk værdi og styrke familiens position. Samlet set understreger analysen kompleksiteten i interaktionen mellem kulturel, social og økonomisk kapital, og hvordan disse faktorer formes af og påvirker informanternes daglige liv og muligheder.

Forældrenes uddannelsesniveau og beskæftigelse er centrale i formningen af informanternes habitus og kapitalformer. De delte erfaringer blandt informanterne, der alle stammer fra Vestegnen og har ikke-akademiske forældre. Kulturel kapital spiller en afgørende rolle i formidlingen af værdier, viden og uddannelse fra en generation til den næste. For de unge påvirker denne kapital deres adfærd og beslutninger, herunder evnen til at håndtere udfordringer i skolen og søge støtte i deres omgivelser. Forskellige familiebaggrunde kan skabe variationer i de unges tilgang til stressede situationer, hvor nogle som Shuaib trækker på deres sociale netværk, mens andre som Anders holder deres problemer for sig selv. Desuden viser specialet, hvordan økonomisk kapital har indflydelse på de unges dagligdag og prioriteringer. Arbejde bliver ikke kun en måde at tjene penge på, men også en nødvendighed for at opretholde visse livsstilsvalg og aktiviteter. Derudover viser informanternes engagement i økonomiske aktiviteter som at arbejde i familiens virksomhed eller hjælpe med økonomiske opgaver, hvordan kulturel kapital kan transformeres til økonomisk værdi og støtte familiens økonomiske situation.

Samlet set understreger analysen vigtigheden af at forstå samspillet mellem habitus og kapitalformer i de unges liv. Dette komplekse forhold præger deres oplevelser, valg og muligheder i uddannelsessystemet og samfundet som helhed. Ved at anerkende og adressere disse faktorer kan der skabes bedre støttestrukturer og muligheder for de unge, der stammer fra forskellige baggrunde, hvilket kan bidrage til mere lige adgang og muligheder inden for uddannelse og arbejde.

Litteratur:

- Dansk Ungdoms Fællesråd. (2023). *Ungeanalyse 2023*. Dansk Ungdoms Fællesråd.
Lokaliseret: 03.02.24 <https://duf.dk/artikel/dufs-ungeanalyse-2023>
- Sundhedsstyrelsen (2021): *Danskernes sundhed- den nationale sundhedsprofil*.
[Sundhedsprofilen.ashx \(sst.dk\)](#) Lokaliseret: 29.01.24
- Hagemann, S. (2022) *Stigende mistrivsel blandt unge: Vi er nødt til at gøre noget markant anderledes* [Stigende mistrivsel blandt unge: Vi er nødt til at gøre noget markant anderledes | BUPL](#) Lokaliseret: 29.01.24
- Helliwell, John F.; Layard, Richard; Sachs, Jeffrey D (2023)., *World Happiness Report 2023*, New York: Sustainable Development Solutions Network,
[WHR+23.pdf \(happiness-report.s3.amazonaws.com\)](#) Lokaliseret: 08.04.24:
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2024). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti om folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse*. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf24/mar/240320-aftale-om-folkeskolens-kvalitetsprogram-%E2%80%93-frihed-og-fordybelse.pdf> Lokaliseret: 20.04.24
- Pedersen, O. K. (2011) *Konkurrencestaten*. København: Hans Reitzels Forlag
- Juul, S. (2017). *Selvets kultur, En kritik af individsamfundets menneskesyn og fornuft*. Hans Reitzels Forlag: København.
- Görlich, A., Graversen, L., Pless, M., & Katznelson, N. (2022): *Mistrivsel i lys af tempo, præstation og psykologisering - om ny udsathed i ungdomslivet*. Aalborg Universitetsforlag
- Rosa, H. (2014) *Fremmedgørelse og Acceleration*. København: Hans Reitzels Forlag

- Rosa, H. (2017). *Dynamic Stabilization, the Triple A. Approach to the Good Life, and the Resonance Conception. Questions de Communication* (Nancy), 31(1), 437–456.
- Rosa, H., & Endres, W. (2017). *Resonans Pædagogik - Når det knitrer i klasseværelset*. Hans Reitzels Forlag: København.
- Rosa, H. (2019). *Resonance - A Sociology of Our Relationship to the World*. Polity Press
- Rosa, H. (2022). *Resonans - En sociologi om forholdet til verden*. (1. udg, 4. oplag) Forlaget Eksistensens: København
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*, i Richardson, J.: *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Westport, CT: Greenwood
- Hansen, S. J., (2013). *Sociologi i socialrådgivning og socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag: København
- Juul, S. (2012). Hermeneutik. I: S. Juul & K.B. Pedersen. *Samfundsvidenskabernes viden skabsteori - En indføring*. s. 108-146. København: Hans Reitzels Forlag
- Olesen, S. P., & Monrad, M. (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. Hans Reitzels Forlag: København
- Katznelson, N., Pless, M., Görlich, A., Graversen, L., & Bank, N., (2021) *Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel. Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, s. 83-103. [Ny udsathed: nuancer i forståelser af psykisk mistrivsel | Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning \(idunn.no\)](https://idunn.no)
- Gymnasieskolen (2016). *Her er den nye gymnasiereform*.
<https://gymnasieskolen.dk/overblikket-her-er-den-nye-gymnasiereform-0>
Lokaliseret: 15.05.24

- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Interview – Det kvalitative forskningsinterview som håndværk. (3. udg. 3. oplag) Hans Reitzels Forlag: København
- Kvale, S., Brinkmann, Svend, 2009, Interview – introduktion til et håndværk, 2. udgave, København, Hans Reitzels Forlag.
- (<https://www.regeringen.dk/nyheder/2016/hoejere-adgangskrav-skal-loefte-fagligheden-i-gymnasiet/>) Lokaliseret: 15.05.24
- Ehrenberg, A. (2010). Det udmattede selv. Depression og samfund. Informations forlag.
- EVA (2019). Følelsen af stress blandt studerende: en undersøgelse af forholdet mellem studerendes følelse af stress, motivation og frafald